JÄRWA TEATAJA

Põllumeeste ja asunikkude häälekandja.

Ilmub kolm korda nädalas: igal teisipäewal, neljapäewal ja laupäewal.

Toimetus ja talitus: Paides, Turuplats nr. 13. Könetraat 101 — Könetunnid kella 10—1 l. Tarwitamata jäänud käsikirjad häwitatakse ära, kui neile tagasisaatmiseks markisid ei ole juure lisatud.

üksiku numbri hind 5 senti. Tellimise hind alandatud.

Wastutaw toimetaja Willem Wessart. Wäljaandja „Järwa Kirjastus ühisus". Tellimise hind postiga: 1 aasta Kr. 6.— 3 kuud Kr. 1.70 ½ aastat Kr. 3.20 1 kuu Kr. 0.60

Kuulutuste hind: üks millimeeter ühel weerul: tekstis 8 sent., kuulutuste küljel 5 sent.

Nr. 112. Paides, neljapäewal 28. septembril 1933. a. 8. aastakäik.

Mis sündis Soome lahel?

Soome lennuk tulistas eesti salapiiritusewedajaid? – Üks surmasaanu toodi Loksa sadamasse. – Samal ööl leiti Ekholmi saarelt soome lendur. – Tema jutustus kokkupõrkest merel. – Kuidas oli sündmuste käik tõeliselt?

Esmaspäewa õhtul oli Soome lahel, umbes 18 miili Eesti rannast, Soome merewalwe lennuki ja Eesti rannast päritolewa mootorpaadi wahel lastmine. Soomlaste kuulidest sai Wiinistu küla elanik Joosep Kentman silmapilkselt surma. Kaaslane toimetas laiba mootorpaadil Loksa sadamasse.

Teisipäewa warahommikul ilmus Ekholmi tuletorni Soome merewalwe lendur, kelle Eesti salawedajad olewat wangistanud Soome lahel ja kinnisevotult saarele toimetanud. Soome lendur toodi Loksale. Siia sõitsid ka Tallinnast kohtu- ja politseiwõimud, et toimetada sündmuse kohta juurdlust.

Öösl wastu teisipäewa, umbes kella 1 paiku, saabus Loksa sadamasse mootorpaat, mida juhtis Wiinistu külast pärit olew Julius Piibeman. Wiimase kaaslane lebas paadipõhjal surnult, kuulihaawaga rinnus.

Kohalikele tolliametnikkudele jutustas Piibeman, et tema sõitnud esmaspäewal ühes kaaslase Joosep Kentmanniga mootorpaadiga merele. Olles õhtul kella 6—7 paiku jõudnud paadil umbes 18 miili Eesti rannast eemale, tunginud neile ootamatult

lallale Soome merewalwelennuk „L.K.2".

Lennuk laskunud paadi lähedal merele ning üks lendureist awanud paadi pihta tule.

Lastmise filmapilgul wiibinud tema, Julius Piibeman, rooli juures, kuna kaaslane, Joosep Kentman, seisnud pästi paadininas. Paukude kõlades langenud Kentman hääletult kokku. Soome lennuk tõusnud siis uuesti õhku ning kadunud Soome ranna suunas.

Rutates paadipõhjale langenud kaaslase juure, leidnud Piibeman, et mees on juba surnud. Ainult werd immitsenud pisut kuulihaawast. Kohutatud wahejuhtumisest pööranud Piibeman paadi ringi ning sõitnud Loksa sadamasse, et loost teatada ametiwõimudele.

Loksa tolliwalwurid, kes esimestena toimetasid ülewaatuse Piibemani paadis, leidsid kuuliaugud paadininast. Piibemani kaaslasel, kes lebas paadi põhjas, oli kuul tunginud rindu, läbistanud südame ning jooksnud siis seljast wälja.

Kallaletungiks ei olewat Soome merewalwe lennukil Piibemani jutu järgi mingit põhjust.

Piibeman, samuti ka Kentman, on meie piiriwalwele küll tuntud kui agarad salapiiritusewedajad, ent wahejuhtumise silmapilgul polewat nemad salapiirituse weoga tegelenud.

Teisipäewa hommikul saabusid aga Ekholmi tuletornist, mis asub Soome lahes Eesti rannawete piiril, teated, mis walgustawad esmaspäewa õhtust wahejuhtuwit merel teisest küljest.

Ekholmist tulnud

teated kõlawad järgmiselt.

Teisipäewa hommikul kella 6 paiku ilmus Ekholmi tuletorni Soome merewalwe lenduri wormi kandew isik, kes tuletornimeeskonnale teatas, et tema on Soome merewalwe lendur ltn. Kukinen.

Oma ootamatu ilmumise kohta saarele seletas soome lendur umbes järgmist.

Tema, ühes 2 teise lenduriga olnud luurelennul Soome lahe kohal, et silmas pidada salapiiritusewedajaid. Kella 6 paiku esmaspäewa õhtul märganud nemad lennukilt, lahel seiswa piirituselaewa „Marie" juures

lahti salaweomootorpaati,

millised luurelennukit nähes püüdnud põgeneda. Lennukilt tulistatud hoiatuseks. Ühtlasi laskunud lennuk merele, et wõtta salawedajad wahi alla. Salawedajad, keda kahe paadi peale kokku olnud 5 meest, pole wastupanu awaldanud. Tema, Kukinen, ajunud lennukilt ühte salawedajate mootorpaati ning käsutanud, laskewalmis rewolwer käes, salawedajaid sõitma Helsingi suunas. Teine mootorpaat köidetud esimesele sleppi. Kaks teist lendurit tõusnud lennukil uuesti õhku, et lennata Helsingi ja saata sealt mõni tollipaat merele salawedajate juure jäänud seltsimehele appi. Mõlemis mootorpaadis olnud piiritusetorpeedod.

Lennuki lahkudes

hakanud aga salawedajad tõrkuma Helsingi poole sõitmast ja tikkunud koguni kinniwõtjale kallale. Endakaitseks tulistanud ltn. Kukinen rewolwrist. Üks kallaletungijaist langenud paadipõhjale maha. Järgmisel lasul lakanud relw aga töötamast ja ülejäänud 2 salawedajat, kellele tulnud abiks weel 2 meest teisest paadist, kiskunud lenduri käest rewolwri ja wisaiud selle merre. Lendur ise aga köidetud käsist ja jalust.

Saades soomlase üle wõimuse, keeranud salawedajad oma mootorpaadid sõitma eesti ranna suunas. Mööbudes öösel kella 4 paiku Ekholmi saarest, sõitnud salawedajad randa. Siin tõstetud lendur

paadist kaldale,

mallandatud köidikutest ning öeldud: „Minge nüüd kuhu soowite!"

Olles wõitlusest salawedajatega wäsinud, langenud ltn. Kukinen jõuetult rannaliiwale maha. Alles paari tunni pärast toibunud sedawõrd, et suutnud kõndida tuletornini.

Tuletornimeeskonnale näitas soome lendur oma käsiwarsi, millised kandsid köidikutest saadud kriimustusi. Telefoniteel teatati soome lenduri saabumisest ja jutustusest Loksa lähedal asuwasse piiriwalwe Haara kordoni. Siit saadeti mootorpaat Ekholmi ning soome lendur tometati Loksa sadamasse kohaliku politsei korraldusse.

Hiljem nähti tuletornist Loksa poole sõitwat ka Soome tollipaati.

Loksalt teatati wahejuhtumisest Tallinna, kust teisipäewal sõitsid kohale kohtu- ja politseiesindajad juurdlust toimetama.

Olgugi, et Soome lenduri seletus könesolewa wahejuhtumi kohta kõlab weenwamalt, kui Wiinistumehe Piibemanni oma, ei saa siiski märkmata jätta, et Soome ranna merewalwe wõitluses salapiiritusewedaja

osutab agarust,

milline sageli ületab piirid, millised lubatud rahwuswahelises õiguses. On teada sagedased juhtumid, kus soome merewalwe poolt on rahwuswahelises wees peetud Eesti kalureid, keda soomlased on ainult kahtlustanud piiritusewedaos Soome randa. Nüüdne wahejuhtumine on koguni nõudnud ühe Eesti kodaniku elu. Wastawate wõimude kohus on nüüd selgitada asja tõelisikus ning rahwuswaheliste kommete kohaselt rahuldust nõuda, kui Soome merewalwe on üle astunud rahwuswahelise õiguse piirideft.

Walerahawabrik Tallinnas.

Lukusepad ja montöörid tegid omale taskuraha.

Kuus meest läks wanglasse.

Tallinna kriminaalpolitsei awastas walerahategijate salga, kes oli alles neil päiwil hakanud walmistama wale-kahekrooniseid metallrahasid ja oli neid juba jõudnud ka linnas lewitada. Wahi alla wõeti kuus isikut, kes olid koos walerahasid walmistanud ja lewitanud. Kõik on noored inimesed, ametmehed, ühel on koguni oma töökoda. Puudus neid waleraha tegema ei sundinud. Taheti lihtsalt „teenida" taskuraha.

Wangistati: Wiilip Sawiauk, 24 a. w., elektro-mehaanik, eluk. Keemia uulitsal, Aleksander Kapral, 17 a. w., lukusepp, eluk. Oskari uul., Arwed Riimann, 26 a. w., el.-mehaanik, Raimund Riimann, 24 a. w., turu kaupmees, Heinrich Oinaskohw, elektri-montöör, Elmar Mooses, lukusepp.

Wiilip Sawiauk tabati ööl wastu pühapäewa uulitsal, kui ta tahtis parajasti waleraha edasi anda. Tema juurest saadi kätte kaks wale-kahekroonist raha.

Ülekuulamiste ja läbiotsimistega saadi selgitada ka ta kaaslased, kes wõeti kinni ööl wastu esmaspäewa.

Nagu selgub, oli walerahategijate peameheks W. Sawiauk.

Waleraha stantsiti, wahel gipsist, wahel babiidi ja tina segust wask-wormidel E. Moosese lukusepa töökojas Tolli uulitsal nr. 4, wahel ka A. Riimanni korteris Telliskiwi uulitsal nr. 26.

Waassed wormid olid walmistatud õige kahekroonise järele stantsimise teel.

Kätte saadi „wabrikantidelt" wask-wormid ja neli tükki walerahasid. Kui palju nad olid jõudnud waleraha walmistada ja edasi anda, pole täpselt teada, kuid nende endi jutu järgi nad alustanud tööga alles läinud nädalal.

Walerahasid lewitasid nad ööjeti, sest päewal oleks nad kohe sisse kukkunud, kuna rahad olid äraandlikult halwasti wälja tulnud. Öösel käidi üksi turul ja mujal salawiinamüüjate juures „topkat" tegemas, kus siis walerahad kõiku lasksid. Kuid walerahasid saanud isikud andsid asjast teada kriminaal-politseisse.

Kõik kuus isikut asetati W. keskwanglasse.

Mehed on warem kohtu poolt karistamata.

Rahwasteliidu täiskogu awati.

Norra peaminister Mowinckeli pessimistlik awamiskõne. Rahwasteliidu prestiish ei ole tõusnud. Täiskogu esimeheks waliti Tewater Lõuna-Aafrikast.

Genf, 25. septembril. Rahwasteliidu 14. täiskogu awati täna rahwasteliidu nõukogu esimehe, Norra peaministri Mowinckeli kõnega, milles walitses pessimistlik noot. Mowinckel tunnistas awameelselt, et rahwasteliidu prestiish ei ole wiimasel aastal sugugi tõusnud. Rahwasteliidul ei ole korda läinud rahu Kauges Idas jalule seada. Desarmeerimise konwerents ja maailma majanduskonwerents ei ole annud konkreetseid tulemusi. See kõik on tekitanud rahwastes suurt pettumust. Majanduslik seisukord aitas omakord kaasa poliitilise õhkkonna raskenemiseks.

Olles maalinud selle sünge pildi, Mowinckel laskis läbi pilwede paista ka mõne walguskiire. Ta arwas kinnitada wõiwat, et juba on näha majanduslikku parauemise märke, iseäranis maailmakaubanduses ja laewanduses. Kui sellele paranemisele järgneks wabameelsem kaubanduspoliitika, siis wõidaks paremate lootustega tulewikku waadata.

Mowinckel seletas, et wiimaste rahwuswahelise konwerentside saatus on näidanud, et enne konwerentsiks kokkutulekut on äärmiselt tähtis, et suurriigid tähtsamates küsimustes, mis konwerentsil aruteluele tulewad, kokku lepiksid. Kui enne maailma majanduskonwerentsi kokkutulekut oleks saawutatud ühendriikide, Suur-Britannia, Saksamaa, Prantsusmaa ja Itaalia wahel esialgne kokkulepe waluutade stabiliseerimise küsimuses, siis konwerents oleks wõinud korda minna. Ka desarmeerimiskonwerentsi jõuetus tuleb peamiselt sellest, et suurriigid ei sunda endi wahel kokkuleppele jõuda.

Mowinckel terwitas neljа-riigi-pakti, mis tema arwates wõib wähendada pinewust Prantsusmaa ja Saksamaa wahel. Selle paktiga wõiwat koguni alata tõsine õpprus suurriikide wahel.

Lõpuks Mowinckel loetles ka need juhud, kus rahwasteliidul on korda läinud tähtsimuse küsimusi lahendada, nagu Leticia ja Grönimaa asjus, wõi edukalt mängida sobitaja osa, nagu Paraguay ja Boliiwia wahel.

Kutsudes rahwad rahwuswahelisele koostööle, Mowinckel tuletas meele surnud Prantsuse wälisministri Aristide Briand'i sõnu: „Sel päewal, kui lastele hakatakse õpetama rahuarmastust ja lugupidamist teistest rahwastest, kui neile hakatakse õpetama seda, mis rahwaid ühendab, sel päewal hakkab rahu rahwaste keskel walitsema."

Mowinneli kõne wõeti wastu suurte kiidusawaldustega. Liikumatult istus ainult Saksa delegatsioon.

Juhatuse walimine.

Genf, 25. septembril. Rahwasteliidu täiskogu esimeheks waliti Lõuna-Aafrika delegaat ja selle dominiooni ülemkomissar Londonis Tewater. See walimistulemus oli üllatuseks, sest üldiselt oli oodatud Mehhiko delegaadi Najera walimist. Tewater sai 30 ja Najera 20 häält 53 äraantud hääleſt. Tewater ise oli kõige rohkem üllatatud walimistulemusest. Esimehe kohale asudes ta wabandas, et on täiesti ettewalmistamata ja peab seepärast improwiseerima oma kõne. Ta tänas täiskogu temale ja tema maale osaksaanud au eest ja lubas püüda oma kohuseid esimehena kõige suurema erapooletusega täita.

Tapmisekatse Kehtnas.

Kehtna wallas, Tuulemaa talus elutsew Johannes Meister süüdistab samas wallas, Toa talus elutsewat sulast August Kõmmitsat tapmise katses. Meister wiibinud Toa talus, kus joodud koduõlut. Koju minnes tunginud talle kallale Kõmmits ja annud hoobi mingi teraviistaga pähe. Kõmmits lahkunud mõni minut enne Meistri äraminekut ja waritsenud teel. Selles näeb M. ettekawatsetud tapmise katset. Meistri haawad tunnistas Järwakandi arst kergeiks.

Tshehhoslowakkia uuels turuks sealihale?

Kas Eesti-Poola weterinäärkonwentsioon awab uue wäljaweo wõimaluse.

Eesti-Poola weterinäärkonwentsioon kirjutati alla teisipäewal Tallinnas. Selle lepingnga awaneb wõimalus wedada Eestist loomi ja liha läbi Poola Kesk-Euroopasse. Peamiselt mõjub see leping kaasa Tshehhoslowakkia turu kasutamisele. Tshehhoslowakkiasse loodetakse saata Eestist sealiha, mida praegu Inglise piiratud kontingendi tõttu ollakse sunnitud suuremal arwul sisemaal turustama. Tshehhoslowakkiasse saatmisel wõib küll weel raskus tekkida suurte weokulude pärast.

Nõmme lauatööstus leegitses.

Õnnetus tekkis tulega hooletust ümberkäimisest.

Nõmmel, Oie uul. nr. 2 A. Oit ja M. Mäe saeweski katlaruumis tekkis esmaspäewa õhtul k. ½11 ajal tuli. Tuletõrje kiire abi tõttu ei saanud õnnetus lewida. Leegid rikkusid katlamaja laudseina ja osa lage.

Jalul oli kogu Nõmme tuletõrje, sest oli karta, et tuli wõtab kuiwas puumaterjalis laia ulatuse ja wõib saada hädaohtlikuks ka ümbrusele.

Esialgne juurdlus selgitas, et tuli on alguse saanud hooletusest. Õhtul oli ahju kõetud saepuruga; saepuru hunnikusse olid ahjust sattunud mõned sädemed, mida töölised aga ei märganud. Hiljem hakkasid sädemed hööguma ja paisusid leegiks. Kütjaruumi sein on küll plekiga kaetud, kuid suurest kuumusest sütitis ka pleki all laudsein põlema.

Kahjusumma on alles selgumata.

Ruhnu merehädalised jõudsid Kuresaare.

Esmaspäewa hommikul jõudis Kuressaare sadamasse mootorpaat 9 Ruhnu saare kaluriga, kelle wiimane torm oli ajanud Lätimaale Domesnäsi randa.

Alul kawatseti merehädaliste äratoomiseks saata Domesnäsi mootorlaew „Pirita", kuid hiljem ojutus, et see ei ole wajaline, kuna ruhnlaste paat oli sõidukorras. Ruhnlased sõitsid omal jõul Kuressaare, kust sõidawad edasi Ruhnu.

Maa könekoosolekutel pauguwad rewolwrid.

„Postimees" teatab:

Rkl. sotsialist Schütz esines Taagepera wallas korraldatud könekoosolekul. Pärast könekoosolekult lahkumist piirati rkl. Schütz mõnede poolt sisse. Ta pääsis minema alles siis, kui küüdimees oli tõmmanud hobusele piitsa. Arasõitjatele lasti tagant järele kaks pauku rewolwrist, mille peale ka rkl Schütz ühe paugu rewolwrist õhku laskis.

Wangistati wargajõuk.

Toimis Kohilas ja Raplas üle 20 warguse.

Neil päewil pani politsei Kohilas toime suurema haarangu wargajõugu tabamiseks, mis ka andis tulemuse. Wangistati kolm wenda Tõnsod ja keegi Partnoi, kes olid suwe jooksul toiminud Kohilas ja Raplas üle kahekümne warguse ja sissemurdmise. Warastati jalgrattaid, toiduaineid, riideid ja muid asju. Küünidest saadi läbiotsimisel kätte hulk warastatud asju, — jalgrattaid ja nende osi ja muid asju.

Tabatud on ka oma süü ülestunnistanud. Mehed asetati eile keskwanglasse.

Müürkijoonu Tapa jaamas.

Tapa jaamas leitti esmaspäewa õhtul k. 8 ajal daamide ruumist meelemärkuseta olekus 27-aastane Amalie Naur. Raudteearst tegi kindlaks, et naine on wõtnud mürki sisse. Amalie Naurile tehti kiirelt maoloputus ja läkitati siis Tapa linna ambulantsi rawitsusele. Ta terwis on raskes seisukorras.

A. Naur elutseb Türil, Ala uul. nr. 14. Enesetappe katse põhjus on teadmata.

Minister Konik tõsiselt haige.

Hiljuti käis haridus-sotsiaalminister prof. Konik ühel rahwakoosolekul könet pidamas. Kuna waadete lahkumineku pärast sel koosolekul wäga elawad waielused tekkisid, haigestus härra Konik äkitselt. Praegu lamab ta omas korteris Tartus.

Politsei abidirektor Sooman lahkus.

Walitsus on poliitilise politsei juht Joh. Soomani ametist wabastanud, määrates ta wangimajade walitsuse abidirektoriks.

Afganistani kuningas Nadir Khan.

Esines könega Afganistani iseseiswuse aastapäewal. 14 aasta eest tunnustas Suur-Britannia Afganistani iseseiswust ja warem oli sedasama teinud Wenemaa.

Kats tulekahju Wirumaal.

Rakwere külje all põles küünina kasutataw elumaja.

Järwel tahtis naine jooksta põlewasse majja.

Esmaspäewal, 25. septembril, puhkes tuli lahti Rakwere külje all Roodewälja mõisa külge kuuluwas end. Koogi talu elumajas ja rehealuses, milline ölgkatusega palkehitus. Tuld märgati esimesena kaitsewäe lenduri poolt, kes aerodroomilt õhku tõustes nägi maja põlewana ja kiiresti maandus aerodroomile, kust teatas tule puhkemisest Rakwere tuletörjele. Kohale minnes oli majal juba katus langenud sisse. Põlesid seinad ja maja sees asuwad põhud ning haganad, sest wana elumaja ja rehealust kasutati põhu ja muu kraami panipaigaks. Rakwere tuletörjega üheaegselt tulid kohale ka tuletörjujad Aluwerest Sõmeru wallast. Põlewat hoonet kustutada oli wõimata, kisti waid palke eemale seinast ja lõpuks asuti latali ajama ka põlewat põhuwirna. Kella 1 ja 2 wahel päewal alanud tuli suudeti sumbutada wast kella wiieks.

Tuli teisi kuurisid, mis kõrwal asuwad, ei ähwardanud soodsa tuule suuna tõttu, mis wiis sädemed eemale.

Kust tuli sai alguse, pole teada. Kuna majas keegi üle aasta ei elanud, on hakanud ametiwõimud huwi tundma tule alguse kohta. Oletatakse kas kuritahtlikku süütamist wõi karjuste ettewaatamatust. Hoone oli kinnitatud „Turises", summa esialgul teadmata, samuti ka kahjusumma. Hoone kuulus Leili Kuusikule.

Roodewälja mõisas ongi tuli sagedane külaline. Alles mõõdunud sügisel põles üks küün maha, tuli sai siis alguse sädemepüüdjata aurukatla korstnast.

Teine tulekahi oli laupäewal, 23. sept. Järwe wallas ja külas, kus asunik A. Albi saun-elumaja süttis teadmata põhjustil põlema ja põles maha ühes kogu kraamiga. Tulekahju ajal wiibis peremees ise Jõhwis, naine oli läinud karja wälja ajama. Tagasi tulles karja ajamast, läks naine waranduse häwimist tules nähes nagu segaseks ja tahtis tulle jooksta. Hiljem rahunes ja ta leppis sellegagi, et järele jäi kuuri pandud wärskesti walmistatud wõi.

Peremehe arwates wõis tuli tekkida wigasest korstnast. Hoone oli kinnitamata. Kahjusumma ulatub 1000 krooni piiresse.

Maailma wanim kindral suri.

Helsingi, 26. septembril. Pühapäewal suri Nizzas Soome kindral Julius Hackman 101 aasta wanaduses, kes oli maailma wanim kindral. Kadunu on teeninud 87 aastat ohwitserina.

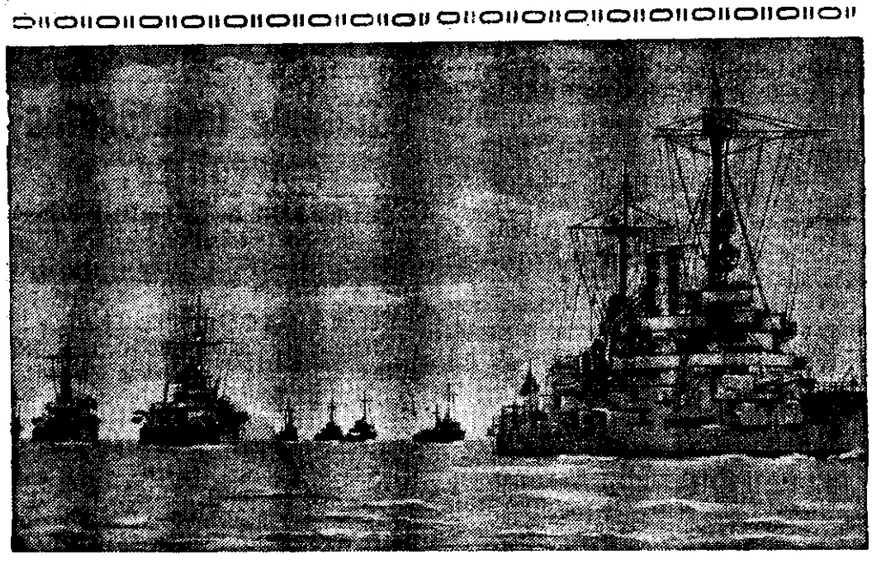

Saksa sõjalaewastiku paraad.

Selle paraadiga Kiel sadamas läpetati sügisesed meremanöövrid. Paraadist wõtsid osa peaaegu kõik Saksa sõjalaewad.

R. Uritam lahkus p. k. „Estoniast."

Tema asemele kutsuti J. Hünerson.

Direktor R. Uritami lahkumise kohta teatab P. K. „Estonia" juhatus järgmist:

Käesoleva aasta algul oli P. K. „Estonial" raskusi wõiraha laekumisega ühelt Saksa ärilt seal maksmapandud dewiiside ülekandmise ja wäljaweo kitsenduste tõttu. Tähendatud summade kättesaamist korraldas R. Uritam, kui wälisosakonna juhataja. Kui summade kättesaamine wiibis ja juhatus asus teisi korraldusi tegema raha kättesaamiseks, selgus, et R. Uritam oli wastawa summa wõtnud enese korraldusse Eestisse toomiseks oma wastutusel, mida teatas ka kirjalikult juhatusele ja palus asja korraldamiseks aega. R. Uritam oli summa ülekoomist nii teostada otsustanud, et ta ostis wälismaalt kaupa, missuguse kauba müügist Eestis oleks tasumud P. K. „Estonia" summad. Wastawaks operatsiooniks puudus R. Uritamil juhatuse nõusolek. Asjade käik oli arutusel juhatuses ja revisjoni komisjonis, kus otsustati astuda energiliselt samme summa kättesaamiseks. Summade mittelaekumist konstateeris ka põllumajanduslikude ühisuste revisjoni liidu revident ja nõudis kiiret tegutsemist asja korraldamiseks. Et R. Uritamil tekkisid raskused ostetud kauba rutuliseks realiseerimiseks Eestis, ei saanud ta P. K. „Estonia'le" kuuluwaid summasid tasuda ja esitas nõukogule ametist wabastamise palwe ühtlasi pantides P. K. „Estonia'le" oma kinnis- ja wallaswara ca. 33.000.— krooni katteks.

Asja lahendamiseks kokkukutsutud P. K. „Estonia" nõukogu oma koosolekul 23. sept. otsustas R. Uritam'i lahkumise teadaande wastu wõtta.

Ühenduses juhatusliikme R. Uritami lahkumisega on nõukogu otsustanud kutsuda juhatusliikme kohuseid täitma asemiku J. Hünerson'i, kes wõtab osa P. K. „Estonia" juhatuse tööst ilma et ta asuks palgalise asjaajaja-direktorina P. K. „Estoniasse".

Ühes ajalehes awaldatud teade juhatuse esimehe K. Unti lahkumisest on ilma igasuguse alusetа.

P. K. „Estonia" juhatus.

Miks langes sealiha hind?

Koonduse walel on lühikesed jalad.

Kui augustikuul karjasaaduste hinnad wälisturgudel tõusma hakkasid ja ka meie põllumees selletõttu hakkas oma saaduste eest paremat hinda saama, ruttas koonduse leht asja nii kujutama, nagu ei olekski wälisturgudel mingit muudatust olnud, waid nagu oleks see hinnatõus tekkinud r a h a k u r s i langetamisest. Meie lehe weergudel on juba näidatud kui wildak seesugune jutt on. Meie karjasaaduste hinnad olenewad täiel määral wälisturgudest, tõusewad seal hinnad ja on meil sinna müügiwõimalusi, saab meie põllumees oma saadustest rohkem, langewad aga wälismaal hinnad, saab meie põllumees kohe wähem.

Et see nii on, seda näitab nüüd ka peekoni hinna kujunemine. Mõne nädala eest tõusis see 90 sendi peale, nüüd on ta aga langenud 78 sendile. Kui 90-sendiline hind oleks tekkinud vahakursi ümberarwamisest, siis oleks pidanud see hind nüüd e d a s i k e s t m a, sest meie kurss püsib ju nüüd ühtewiisi madalana. Meie näeme aga, et hind langes järsku. Tähendab, et see hind ei olenenud r a h a k u r s i s t, waid oleneb w ä l i s t u r u s t. Ja nii see ka tõepoolest on. Praeguse walitsuse päewil wähendas Inglismaa meie peekoni kontingendi ja kohe langesid meil sealiha hinnad.

Aga nii nagu koonduse leht ei julgenud hinna t õ u s u korral tõtt rääkida, nii luiskab ta nüüd ka hinna l a n g u s e korralgi. Nimelt püüab ta nüüdse hinnalanguse ajada „Estonia eksporttappamajade" kaela, kes „Maalehe" seletuse järele olewat selles süüdi, et Inglismaa meile nii wähese peekonikontingendi määras.

See jutt on päris lapsik. Igaüks teab, et peekonikontingente ei muretse mitte tapamajad, waid seda teewad w a l i t s u s e a s u t u s e d — põllutööministeerium ja wälisministeerium. Kui need walitsuse asutused ei suutnud suuremat kontingenti Inglismaalt nõutada, siis ei ole ometi tapamajad selles süüdi.

Surm tuli äkitselt.

Neil päewil suri teel Kalwi mõisast Mahu sadamasse minnes Läänemaalt Haeskast päritolew kalur Johannes Grünewalt üle Rannamõisa silla mineku. Mees langes järsku kokku. Surm järgnes warsti sõidamerabandusest. G. oli oma laewaga tulnud Mahusse.

Nõuandenurk

Küsimus: Isa tegi testamendi, mille järele talu jäi minule. Seejuures pidin aga mina teistele pärijatele maksma teatud summa. Enne oma surma aga kirjutas isa koha minu nimele. Kas ühistas isa sellega oma testamendi, wõi jäi see jõusse ning mina olen kohustatud teistele pärijatele wälja maksma testamendis ettenähtud summa?

Lugeja 1646.

Wastus: Testament jääb küll jõusse, kuid sellel pole tegelikult Teie kohta mingisugust tähtsust. Teie ei saanud talu testamendi alusel, ja sellepärast pole Teil tarwis ka testamendi tingimusi täita ega laaspärijatele wälja maksta.

Küsimus: Naabri maa peal, wastu minu piri asub karja tee. Kas on see kasutajal õigus piirile aeda teha, kui see takistab minul põllutöömist.

Lugeja 5067.

Wastus: Igal kruudi kasutajal on õigus oma piirile aeda teha. Ei ole hästi mõeldaw, et piiri aed wõiks takistada põllutöömist. Wäikesed raskused põlli wastu aeda kinnimisel ei anna Teile õigust nõuda aia mahawõtmist.

Küsimus: Kas on rändkaupmehel äritunnistust waja ja palju see maksab?

Lugeja 16201.

Wastus: Weokaupluse äritunnistus maksab 8 krooni ja kõndelaupluse oma 3 krooni.

Küsimus: Linnas on „p e t r o g r a d s k i" nimeline sepik müügil. Olen seda ostmud ja leidnud, et see on wäga maitsew, ja olewat tehtud rukkipiiliga jahust. Oleme katsunud kodus seda teha, aga see ei ole häid tagajärgi andnud — on jäänud kerkimata, nõtsteks, koogi sarnaseks. Kas tuleb kergemada pärmiga wõi kuidas seda teha, et saaks nii sugune sepik, nagu on „petrogradski" linnas?

Lugeja 14606.

Wastus: Tuleb wõtta üks sagu nisu- wõi soiajahu ja kaks jagu rukkipiiliu, teha weega ja kergitada korralikult pärmiga.

Küsimus: Soowin perekonnanime eestistada. Kelle poole nimelt tuleks pöörata ja palju see maksma läheb?

Lugeja 5240.

Wastus: Tuleb saata kirjalik palwe kohtu- ja siseministri nimele, kus muu seas öeldud, miks soowite nime muuta. Palwele tuleb juure lisada perekonnaseisu ametniku tunnistus teie perekondliku seisu kohta. Selles olgu ka tähendatud, kus on teie perekonna liikmete sünnid registreeritud, samuti teie laulatus, et ministeeriumil oleks wõimalus hiljem sinna teatada, et nimi on muudetud.

Teine tõendus olgu politseilt wõi wallawalitsuselt teie elulise elukoha kohta. Kui abikaasa soowib ka nime muuta, siis peab ta palwele alla kirjutama, et on sellega nõus. Sedasama peawad tegema lapsed, kui nad on üle 18 a. wanad ja soowimad nime muuta — kirjutamad palwele, et ühineme wanemate nime muutmise palwega. Noorematelt pole waja säärast allkirja.

Maksta tuleb 7 krooni (Sellest on 2 krooni kuulutamise raha). Peale selle tempelmargid palwele nagu harilikult — 1 kroon ja kummagi lisa eest a 20 senti. Seega kõik kulud kokku 8 kr. 40 senti. Et nime muuta, selleks peab olema awatud perekonnaseisu ametis (walla-, alewi- wõi linnawalitsuses) teie perekonna register.

Kui seda teil ei ole, siis enne nime muuta ei saa kui on perekonna seisu register awatud.

Nime muutmine mõtab aega 3½ kuud.

Küsimus: Soowitsin andmeid kaitsewäkke astumiseks. Saan detsembris 20-ne aastaseks ja olen lõpetanud 6-klassilise algkooli. Olen töötamud kaubeleti ja tukusepa töökojas. Soowitsin minna nimelt autorahwa rügementi. Kas tuleks sõjse anda palwekiri, kellele ja millal? Wõi peaks olema mõne ülemuse soowitused? Ja kas kõdse oleks tulewal aastal wõimalik sinna saada? Kui sinna ei saa ehk teate nõu anda kuhugi mujale wäeosse.

Lugeja 5240.

Wastus: Kui teie kaitsewäe komisjoni lähete, siis palluge kaitsewäe ringkonna ülemat, et see määraks teid autotankide rügementi teenima. Juhtumisi tehakse seda ka ilma palweta. Olete tubli mees ja tahate kindlasti autotankide rügemendis teenida, siis wõiksite weel enne kaitsewäe teenistusse minekut paluda autotankide rügemendi ülemat (asukoht Tallinnas), et ta nõuaks teid wastawalt kaitsewäe ringkonna ülemalt autotankide rügement; teenima. Selleks palwe tuleb saata rügemendi ülema nimele.

Küsimus: Millal politseikooli kumbki klass algab tegewust?

Misfugused eksamid tuleb alama klassi sisseseoowijatel sooritada ja kumas wõib juba sisseastumiseks dokumente esitada.

Lugeja 1911.

Wastus: Et politseinike on ette walmistatud juba tarwilisel määral, siis töötab politseikool edaspidi ainult tarwiduse kohaselt. Praegu kool seisab ühse. On kawatsus awada kõrgem kursus, kuid seegi on otsustamata weel.

Alam kursus wõib e h k töötama hakata tulewa aasta mais, kui selleks riigi uute eelarweste wõetakse summad.

Eksamite kawa saate politseikooli kantseleist, kust ta teile kätte saadetakse nõutawa sooritamise peale.

Piiritus voolamas!

Ka piiritusewedajail casked ajad. — Emalaewa ‚kuiwakstegemine' wõtab 4–6 nädalat. Tollipaate Kundas „mahaloputamas". Piirituslaewastiku ‚suurmanööwer'. — Salapärased „kotimehed". — Karistused olla rängad. — „See on nagu haigus..!"

Weel aastat paar tagasi ei osanud Wiru ranniku K u n d a ja M a h u sadamate ümbruskonna elanikud aimata, milline tulutoow „äri" on salapiiritusega kauplemine — nüüd on nad nähtawasti sellele arusaamisele jõudnud ning peab ütlema, et meie „rannakuningatel" Wiinistus tuleb end tõsiselt kokku wõtta, et see „anwäärne tiitel" mitte Wiru meestele üle ei läheks!...

Praegu on piiritusewedu hooaeg alanud. Sügisesed pimedad öö, sajuga ja tormine meri — need on „pirtumehe" ärile parimaks soodustuseks. Kuidas elawad ja tegutsewad Wiru ranniku piiritusega hangeldajad, sellest allpool.

Kui Wiinistu meeste peamiseks ülesandeks on salapiirituse wedu meie riigi piiresse, siis ei saa seda öelda Wiru ranniku meeste kohta. Suurema osa omi operatsioone teewad nad Soome, peale selle nad

varustawad salapiiritusega Rakvere linna,

ning käsitanbitsejate laudu kogu Wiru maakonda. Westeides piiritusewedajatega „töötõõmaluste" üle, kurdawad nad kõik, et tegutsemine p ä e w p ä e w a l t r a s k e m a k s minewat. Mõõdas on need head ajad, kus tarwitses laadung emalaewalt waid randa wedada, kus selle otsekohe jällemüüjatele edasi sai anda. Nüüd peatwad aga rannamehed kogu selle kardetawa kraami kilomeetrit paarkümmend weel sisemaale edasi toimetama, enne kui selle edasi saatwad anda. Wäikesemad wallad on liiga araks läinud! Sellepärast pole enam mõeldagi, et waid paari mehega mõnda operatsiooni läbi wiia saaks, waid tööle rakendatakse teinekord kümmekond inimest, et asi wabalt läbi läheks. Tulud on seepärast ka tublisti wähemad kui waremalt.

Wiru rannikut warustawad emalaewad seisawad ankrus S u u r s a a r e lähedal, meie rannast umbes 20 km. kaugusel. Selge ilmaga wõib neid Letipäält palja silmaga isegi näha. Pea alalisselt peatub seal üks meie suuremaid emalaewu „A t l a n t a".

Laev tehakse „kuivaks" nelja kuni kuue nädalaga.

Suurem osa märjukesest läheb, nagu juba tähendatud — Soome. Neid operatsioone tehakse wäga tihti koos Soome piiritusewedajatega, kuid on Kundas ka piiritusküningaid, kellel o m a l S o o m e s i s e s e i s e w m ü ü g i o r g a n i s a t s i o o n o l e m a s. Üks sarnastest kangetest meestest on keegi S., kes mõne aastaga endale hiigla warandusest kokku on ajanud.

Rohkem kui kedagi muud maailmas, kardetakse Soome tolli- ja piiriwalwureid — need olla hullemad kui kufagil mujal. Kui näiteks piirituse-paat tühjalt merele minnes mõnda Soome tollipaati silmab — siis jäetakse kogu kawatsetaw operatsioon — oli see siis Eesti wõi Soome jooks määratud — katsutakse waid randa tagasi jõuda! Nimelt olla

soomlasil uus võitlustehnika:

wõtawad paadi merelt kinni ning sunniwad endaga Soome kaasa sõitma — hoolimata sellest, et nad ise oma silmaga nähnud, kuidas mehed laadungi merre loopinud — ning kõwa karistus on kindlasti käes!

Enam hädas on selle asjaga aga Soome omad „pirtumehed". Niipea, kui nad merele sõidawad, on ka tollipaadid sabas. Et nendest lahti saada, selleks käiakse neid Kundas „m a h a l o p u t a m a s" s. t. wiibitakse nii kaua meie sadamas, kuni Soome tollipaadid tagasi koju lähewad — siis wast ajutakse „tööle".

Tolli „mahaloputama" kogunes hiljuti K u n d a sadamasse

umbes 30—35 mootorpaati.

Mehed elasid see aeg Narwas ja Kundas head elu, pummeldasid jne. Ühel hommikul aga oli nagu wäik selgest taewast telegramm Soomest, et l õ u n a n i teatud s a d a m „k l a a r" o n — tähendab, selle aja jooksul pidi asi läbi wiidama. „Kuningaid" saabus siis autodega igast kandist pärale, ning paari tunni pärast oli kogu laewastik merele läinud. Selle suuroperatsiooni tegid kaasa ka 5 meieneeste paati, ning äri läks hästi. Nagu hiljem kuulda, olla Soome jäänud mehed mingil kombel nende piiri- ja tollitõõmud walekohale toimetanud, mille järeldusel kokkulepitud sadam wabaks jäi.

Sarnaseid suuroperatsioone korraldati möödunud suwe jooksul ka meie randades, ning peab tähendama, et mehed kordagi „wahele" ei jäänud.

„Viru laevastiku suurmanööver".

Nii nimetasid nii piiritusewedajad ise, kui ka meie piiriwalwurid ühte hiljutist tänawuaastast piirituse operatsiooni. Nimelt logusid ühel päewal K. sadamasse igast kandist kokku piiritusewedajaid oma paatidega. Oli ilmne, et meestel midagi kawatsusel, teadmata aga oli — mis nimelt. Piiriwalwe oli alalisselt walwel, et kui midagi juhtub, siis walmis oleks. Kõik näis aga päris rahulikuks jääwatki: mehed tegid paatide juures wäiksemaid parandustöid, mängisid kaarte jne. — ühe sõnaga — oli päris armas ja kodune olemine. „Nokad" — nii hüüdawad piiritusewedajad piiriwalwureid — olid aga alalisselt walwel!...

Ühel warahommikul hiiwas aga kogu laewastik järsku ankru, ning kadus merele! Piiriwalwe kogus terwe oma jõu, et igaks juhuseks walmis olla. Mis aga sündis? Kogu laewastik tuli paari tunni pärast täies koosseisus samasse sadamasse tagasi, peatas seal weidi, ning kordas jällegi sama manööwrit, s. t. sõitis merele, ning tuli sealt natukese aja pärast tühjalt tagasi. Oli ilmne, et

tegemist mingisuguse trikiga, kuid millisega?!..

Sarnaseid lõbusõite korraldati kogu päew, ning õhtul jäädi samasse sadamasse öökorterisse, just kui poleks üldse midagi sündinud. — Teisel päewal warahommikul oli aga kogu laewastik sadamast kadunud. „K r a a n d m i s e l ä b i", tehti kindlaks, et samal waramhommikul suurem operatsioon selle laewastiku poolt weidi eemal asuwasse sadamasse kawas on. Loomulikult koondati kogu jõud nimetatud sadama piirkonda, kuhu ka „laewastik" weidi hiljem saabus, kuid — jällegi tühjalt.

S a m a l a j a l a g a t r a a l i t i w a l w e t a j ä e t u d s a d a m a s m e r e s t w ä l j a s u r e m h u l k p i i r i t u s t, mis eelmisel päewal sinna torpeedodega põhja uputatud. Kui piiriwalwe asjast haisu ninna sai, olid traalijad kogu saagiga kadunud!

See operatsioon wiidi läbi ühiselt kõigi suuremate piiritusewedajate wahel, ning kulud kui ka kasud jaotati wennalikult. See oli ka esimene sarnane ühisoperatsioon, mis siinsed pirtumehed korraldanud.

*

Ühel päewal tuleb kordonisse keegi wana naine ja seletab, et seal tema majakese juures, mis metsas asuwat, küll midagi kahtlast teoksil olla, sest

kogu päeva voorivat sealt tundmatud mehed Rakvere poole, igal seljas mingisugune kott.

Piiriwalwe pani naise jutu järele juhatatud kohta 2 meest walwele, kuna kolmas kordonisse jäi (tawaliselt kuulub kordoni koosseisu kolm meest). Ei tulnud kaua oodata, kui kahte meest, kotid seljas, tulewat nähti. Walwurid nabisid mehed kinni, ning selgus, et kummalgi 2 märjukese-nõu ja 2 pakki Dobbelmanni (Hollandi tubakat) kotis oli. Wastupuiklewad mehed wiidi kordoni. Et nende ülespidamine kuidagi kahtlane oli ja nad nähtawasti kogu aeg waid soodsat silmapilku põgenemiseks ootasid, jäid postilt tulnud piiriwalwurid ka seniks kordoni, kuni protokolli koostati. Mehed lasid protokolli walmis teha, kuid enne allakirjutamist awaldasid, et n õ u d e s n e i l ü l d s e p o l e p i i r i t u s t, waid s e l g e k a e w u w e s i. Kontrollimisel selgus, et see tõsi on. Piiriwalwurite küsimise peale, miks nad seda warem ei ütelnud ja mis mõttega sarnane nali tehtud, naersid mehed, et nad seda niisama „n a l j a p ä r a s t" teinud!

Pahased piiriwalwurid koostasid nüüd protokollid waid äratõõtud tubaka pärast, ning lasid mehed minna, ise aga kindlad olles, et siin mingisugune suurem asi warjatud oli.

Nagu weidi hiljem selgus — osutus piiriwalwuriie kartus õigeks, sest uuesti tabamiskohale tagasi minnes selgus, et sealt kergeweo auto koormaga Rakwere poole läbi sõitnud oli!... Rakweres oli aga „sulisewaga" kõik müügikohad „täidetud".

Need on waid paar wäikest näidet sellest, milliste trikkidega piirituswedajad hakkama saawad.

Ja teenistus?

Krooni kukutamisega tõusid ka päewa-pealt piirituse hinnad. Praegu nõutakse Rakweres 10-liitrilisest „kannust" 23—25 krooni. Kui arwestada sellega, et see otse laewast tuleb, siis on t e e n i s t u s n õ u p e a l t 15—17 k r o o n i! Igatahes ilus „ots", kui ainult läbi läheb!...

Peale piiritusega hangeldamise tehakse weel äri P r a n t s u s e m ä n g u k a a r t i d e g a j a k o n j a k i g a. Kaardipartiist nõutakse Rakweres 2.50 kuni 3 krooni. Praegu neid küll enam kuigi palju ei lähe, sest alles mõne päewa eest müüs üks Soome mees neid üle 200 partii linnas läbi.

Tublisti on linnas tõusnud aga konjak. Wana kursiga maksis pudel „M a r t e l l i" otse rannamehelt ostes 7—10 kr., nüüd aga nõutakse juba 15—20 kr. pudelist. Wäikest wiisi kaubeldakse ka Hollandi tubaka „D o b b e l m a n n i g a", mille 100 gr. pakist kuni kaks krooni nõutakse.

Kõik

piiritusevedajad kurdavad raskete karistuste üle.

Rahatrahw hirmu ei tee, aga istuma minemine suurt ei meeldi! Mis aga kõige hullem, on see, et kõigele lisaks „wahele jäämisel" keelatakse elamine rannas ära — see paneb mehi tõsiselt mõtlema!...

„S e e p i i r i t u s e w e d u o n n a g u h a i g u s, m i l l e s t p a r a n e d a e i s a a", kurtis üks wedajaist hiljuti kohtus, „oled otsustanud juba selleks loobuda, aga kui ööde pimenemisel meri tormiselt ja nagu kutsuwalt kohiseb, ning — piiriwalwe wahiposti rannas näed, siis... siis ei saa kohe teisiti, kui p e a d merele minemal..."

Raadio saatekawa.

Reedel, 29. septembril.

Tallinn, 298,8 mtr. 17.45 reklaami ja heliplaate. 18 wälismaisi päewauudiseid. 18.15 lastetund. 18.45 kodumaisi päewauudiseid. 19 dr. A. Masfakas: Purilennust. 19.30 Hugo Reiman: Eestlaste eluwõime. 1. loeng: „Eesti rahwa kaswamine". 20 kontsert. Juh. R. Palm. Orkester: Lortzing, awam. oop. „Tsaar ja puusepp". Halewy, fant. oop. „Juuditar". Rubinstein, Ingellik unistus. Gade, Näkineidude tants. Meyerbeer, fant. oop. „Hugenotid". Englemann, Allegro giocoso. Ralf, Transtsendentaalne ballett. Wüst, intermetso „Ungari weri". „Linde, walss „La gran via". Urbach, Marss. 21.30 heliplaate.

Tartu, 579 mtr. 17.45 reklaami ja heliplaate. 18 ülekanne Tallinnast. 20 ilmateade ja ajanäitaja õiendus. 20.05 ülekanne Tallinnast.

Laupäewal, 30. septembril.

Tallinn, 298,8 mtr. 17.45 Reklaami ja heliplaate. 18 wälismaisi päewauudiseid. 18.15 heliplaate. 18.45 kodumaisi päewauudiseid. 19 „Päewalehe" toimetaja E. Jalak: Nädala wälispoliitiline ringwaade. 19.30 ülekanne Tartust. 19.35 85. awalik raadio-õhtu „Estonia" finises saalis. Kawas: orkestri ettekandeid, ansambleid, instrumentaal- ja wokaalsoolosid ja duette, humoreske, dialooge jne. Esinewad: Ringhäälingu orkester, Ida Naw-Loo (sopran), Karl Ots (tenor), Rudolf Palm (wiiul), Hugo Laur, Sergius Lipp, Felix Moor (retsitaatorid), Georg Coston „mees tuhande häälega" ja teised. Lõpuks kuni 23 wana ja moodsat tantsumuusikat. Tallinnast.

Tartu, 579 mtr. 17.45 reklaami ja heliplaate. 18 ülekanne Tallinnast. 19.30 ilmateade ja ajanäitaja õiendus. 19.35 ülekanne

Kohutaw looduskatastroof Mehhikos.

Tornaado an nôudnud 5000 surmaohwrit. Pühkis kõik mis ette juhtus. Tampico linn waremetes. 20.000 perekonda peawarjuta.

Mehhiko, 26. septembril. Wiimane tornaado 24. septembril, mis eratendete järgi on nõndunud umbes 5000 inimese elu, on kõige suurem looduskatastroof, millist Mehhikos 40 aastat enam ei ole nähtud. Tormi kiirus oli 150 miili tunnis. Tampicos maru pühkis ära kõik, mis temale ette juhtus. Nii kiwimajad kui ka puumajad on ühtewiisi kannatada saanud. Tampico waremetel on sõjawõimud korda pidamas. Tehakse üliinimlikke jõupingutusi ohwrite aitamiseks. Ametlikult teatatakse, et Cardenase ja Tampico wahel, kus Tamesi ja Panuco jõed ajawad üle kallaste, on kadunud kaks sõidurongi ja kaks kaubarongi. Suurwesi on nii sügaw, et rongid wõisid uppuda. Kardetakse, et tornaado häwitusala ulatab Tuxpanini, kuhu Tampicost on 150 miili. Ükši raudteewalitsus hindab oma kahjusid miljonitesse dollaritesse. President Rodriguez awaldas rohwale üleskutse hädaliste aitamiseks.

Tamulipase prowintsi kindral-kuberner teatab, et Tampicos on kõik majad purustatud. Suurwesi Panuco ja Tamesi jõgedel on nii sügaw, et elanikud wõitlewad kaelani wees. Hukkunute arwu ei ole weel wõimalik kindlaks teha, kuid kuuldused 5000 hukkunust ei näi olewat liialdatud. Ükši tšiwiilhaigla kokkuwarisemisel Tampicos on 87 inimest surma saanud.

Mehhiko, 27. septembril. Teated, mis tulewad tornaadomaakondadest, annawad juba teatawa pildi katastroofi suurusest. Tampicos on seni kokkuwarisenud majade alt wälja toodud umbes 50 laipa. On põhjust karta, et ohwrite arw on mitu korda suurem. Ei ole weel pääsetud majade juure, mis on wee all. Haiglad on tulwil täis haawatuid. Usši haawatuid tunakse wahetpidamata juure. Neid ei ole aga enam kuhugi mahutada. Umbes 20.000 perekonda on peawarjuta, toiduta ja joogiweeta. Inimesed on näljast ja kehalisest kurnatusest nõrkemas. On karta taudide puhkemist.

Ka mujalt Kesk-Ameerikast tuleb hirmuteateid. Nii teatatakse Pontillast, et ka seal maru on nõndunud palju inimohwreid. Samuti Miramari maakond on tormist laastatud ja suurelt osalt wee all.

Maawärin Itaalias.

Rooma, 26. septembril. Tänahommikusel maawärisemisel Kesk-Itaalias on surma saanud 12 inimest. Haawatuid on mitusada. Sõjawäed saadeti rutuliselt korda pidama. Faschistlik miilits korraldab esimest hädaabi. Elanikke toidetakse wäljaköökidest.

Maawärisemise kaasas käis tume maa-alune mürin. Kõige rohkem on kannatada saanud Chieto ja Aquila linnad. Maawärinat oli tunda ka Napolis ja Anconas.

50.000 kiinlast suwel uppunud.

Nanking, 27. septembril. Alles nüüd awaldati esimesed ametlikud andmed suure uputuskatastroofi kohta, mis tänawu suwel (juulis ja augustis) juhtus Kollasel jõel. Uputus on täielikult laastanud kolmnurga, mis asetseb selle jõe wana ja uue fängi wahel. Suurwees on uppunud 50.000 hiinlast. Umbes miljon hiinlast kannatab weel praegu hirmsat toidupuudust selle katastroofi tagajärjel. Uurimiskomisjon on kindlaks teinud, et katastroofis on osalt süüdi bandiidid, kes lõhkusid jõe kaitsetammis, et hukutada waletsuse wägesid, kes nende wastu wõitlust pidasid. Sel ajal oli wesi Kollases jões kiiresti tõusmas. Suurwesi ei ole praegugi weel tagasi läinud. Laialdased maa-alad seisawad weel wee all. Suur osa põllumaad jõe piirkonnas on mitmeks aastaks muutunud kasutamiskõlbmatuks. Mudakord wäljadel on 4—5 jalga sügaw.

Riigikogu astub esmaspäewal kokku.

Riigiwanem esineb erakorralise teadaandega.

Riigikogu juhatus pidas oma koosolekut keskнädalal kell 12 päewal. Seal otsustati riigikogu põhiseaduses ettenähtud korras sügisesels istungjärguks kokku kutsuda. Riigikogu koosolek määrati esmaspäewaks, 2. oktoobril, kell 5 p. l. Päewakorda paigutati paarkümmend punkti. Kõige esimese punkti all, kohe koosoleku algul, esineb riigiwanem erakorralise seletusega kaitseseisukorra maksmapanemise ja muude wahepealsete sündmuste üle. Teiseks päewakorra punktiks on kaitseseisukorra kinnitamise ettepanek. Sellele järgnewad läbirääkimised rkl. Pukki (põll. kog.) suwise erakorralise teadaande üle kaitseseisukorra wäljakuulutamise asjus Tartumaal. Muu osa päewakorrast sisaldab käiguandmist mitmesugustele seaduseelnõudele jne.

Uus rahwahääletuse nõudmine

mille wabadussõjalased esitasid kaitseseisukorra kaotamiseks, tuli eile riigikogu juhatuses uuesti arutusele. See rahwahääletuse nõudmine otsustati anda kohtuministeeriumi kodifikatsiooni osakonnale kaaluda, kas ta on põhiseadusega kooskõlas.

Kartuli hind langes.

Tärklisewabrikutesse wastuwõetawa kartuli eest makseti kuni käesolewa nädala alguseni 2 krooni tündrist, kuid teisipäewast peale alandasid wabrikud kartulihinda keskmiselt 20 sendi wõrra tündrilt. Nüüd maksetakse tärklisewabrikuis kartuli tündrist 1 kr. 70 senti kuni 1 kr. 90 senti.

Hinna alandamine on tingitud tärklisehinna langusest Soomes. Seal on omamaa tärklisewabrikud hakanud tööle ning hea kartulisaagi tõttu tuleb Soome oma tärklis odawam seniseist hindadest. Wenest Soome sisseweetaw kartulijahu mõjutab samuti hindu Soome turul.

Meilt wäljaweetawast tärklisest läheb suurem osa Soome. Möödunud aastal weeti sinna 2.172,500 kilogrammi ja Prantsusmaale 1000 kilogr. Mujale kartulitärklist ei weetudki.

Kommertspanga hoiusummasid makstakse nowembris?

Maksujõuetuks tunnistatud endise Kommertspanga likwideerimise komisjonis tuleb ligemal ajal otsustamisele järjekorjse hoiusummade wäljamaksmise küsimus. Seniste andmete järele näib, et järgmine maksmine wõetakse ette nowembrikuul ning hoiusummade omanikud saawad järjekord kätte 10 protsendi ümber oma nõudmistest. See oleks järjekorras teine wäljamaks. Esimene toimus möödunud sügisel ning siis makseti wälja 20 protsenti hoiusummadest.

Kommertspank läks pankrotti 1931. aasta jaanuaris. Seega on kestnud ettewõtte likwideerimine juba ligi kolm aastat. Millal aga täielikult saadakse walmis likwideerimisega, ei ole sugugi weel näha ette. Mõned asjale ligidal seisjad arwawad, et wõib weel kesta aastaid, enne kui likwideerimiskomisjon saab teha lõpuarweid kõigi kreeditoridega. Kogusummas loodetakse hoiusummade omanikke rahuldada 40 protsendi piirides.

Neiu enesetapp Laulasmaa kordonis.

Põhjusena oletatakse armuhraamat.

Piiriwalwe Laulasmaa kordonis laskis enese spordipüssist maha 26. septembril keskpäewal Hilda Teichmann, 29 a. wana, eluk. Tallinnas. Hilda Teichmann oli Laulasmaale külla sõitnud 24. septembril.

Kuuli laskis ta rindu ja surm järgnes silmapilkselt.

Enesetapmise põhjust ei läinud politseil korda kindlaks teha, kuid arwatawasti mängiwad siin osa romantilised asjaolud.

Nii palju on selgunud, et neiu sõitnud külla piiriwalwe allohwitseri Albi poole. Enesetapp sündinud ajal, kui kedagi teist inimest toas pole olnud. Hilda Teichmann elutsenud Tallinnas, Koplis, kus olnud teenistuses.

Laulasmaa kordon asub end. Laulasmaa mõisa majades.

Dr. Rosen lahkub.

Kauaaegne kohaliku Saksa saatkonna esimene sekretär dr. Rosen lahkub kuuldawasti Tallinnast oktoobri alul. Ta jääb esialgu tööle Berliini.

Tihe udu Soome lahel.

Helsingi, 27. septembril. Esmaspäewa õhtul, öö wastu teisipäewa ja teisipäewa hommikul lasus Soome lahe ja Põhja lahe kohal tihe udu, mis takistas mitte ainult lennuühenduste pidamist, waid ka laewasõitu. Helsingi-Tallinna liinil ühendust pidaw „Aero" lennuk wõis Helsingist startida ainult mitmetunnilise hilinemisega. Lennukil tuli Tallinnas ööbida. Turu ja Stokholmi wahel seisis laewasõit.

Loodetaw ilm neljapäewal, 28. septembril.

Kergest keskmiseni muutliku sihiga tuuli, öösel selgewõitu, hommikul kohati udu, päewal muutlik pilwitus, nimetamiswäärt sademeid pole oodata, temperatuur sisemaal 6 kr. öösel, kuni 22 kr. päewal.

Süüdati kalurikuur.

Öö wastu läinud teisipäewa põles maha Narwajõe kaldal, Tõrwala kohal olew kalur J. Nõmme kuur üheks kalastamiswahendite ja kahe paadiga. Tuleõnnetuse läbi tekkinud kahju on 500 krooni. Hoone oli kinnitatud tule wastu 600 krooni eest. Oletatakse süütamist.

Põhiseaduse parandamine Toompeal.

Piibu kawale anti jälle uus kuju. Esitatakse nüüd kiires korras riigikogule.

Riigiwanemale seaduste muutmise õigus.

Samal ajal kui rahwas walmistab rahwahääletuse kaudu põhiseadust parandama, koostatakse Toompeal hoopis teistsugu kawasid.

Juristide komisjon arutas „Piibu kawa" järjekordselt teisipäewa õhtul ja andis sellele lõpuliku kuju. Eile esitati see kiires korras walitsusele.

Komisjon muutis kawa jällegi. Wahepeal asuti mäletawasti seisukohale, et walitsusele umbusalduse awaldamiseks jatkub riigikogu absoluutsest enamusest, s. o. wähemalt 51 riigikoguliikme hääletamisest walitsuse wastu. Nüüd on walitsuse soowil aga seda osa kawas jällegi muudetud selles mõttes, et umbusaldusawaldus eks riigiwanemale on nõuetaw wähemalt kaks kolmandiku riigikogu koosseisust.

Edasi on kawas ette nähtud uus kord riigiwanema walimiseks. Ta walitaks kawa järele riigikogu poolt riigikogu kestwuse ajaks, ning esimesel hääletusel läbiminekuks oleks waja absoluutset häälteenamust. Kui seda ükski kandidaat ei saa, siis toimetatakse uus walimine waremalt kolme päewa pärast hariliku häälteenamusega. Walitud riigiwanem koostaks oma ministrite nimekirja ja teeks selle riigikogule teatawaks. Sellega loetakse siis kabinett ametisse kinnitatuks ilma igasuguse hääletuseta.

Riigikogu wõib üksikule ministrile awaldada umbusaldust absoluutse häälteenamusega.

Palju waielusi sünnitas komisjonis riigiwanemale määruste andmise õigus. Lõpuks otsustati, et riigiwanem wõib riikliku julgeoleku ja ühiskondliku heakorra alal anda määrusi, kusjuures „makswate seaduste eeskirjad jääwad seisma". Teiste sõnadega: riigiwanema määrused wõiwad käia ka makswate seaduste wastu! Riigiwanem peab oma määrused 7 päewa jooksul esitama riigikogule kinnitamiseks. Ei kinnita neid riigikogu, kaotawad nad oma makswuse. Riigiwanemale umbusaldusawaldust see aga ei tähenda.

Segased lood Kuresaare linnakassas.

Linna raha mitu kuud linnanõunik Sanniku taskus. — Kas puudujääke juba waremast ajast?

Kriminaalpolitsei tunneb asja wasta huwi.

Kuresaare, 27. septembril. Täna kell ½1 astus linna rewisjoni komisjon kolmandat korda kokku, et selgitada linnanõunik Herman Sanniku (sotsialist) ja Kuresaare linnakassa segaseid rahalisi wahekordi. Loo wastu, millest üks leht juba warem teatanud, on hakanud huwi tundma ka politseiwõimud. Mitmed isikud on selles asjas kuulatud kriminaalpolitseis üle. Ka Herman Sannik on kuuldawasti saanud kutse tulla ülekuulamisele kriminaalpolitseisse, aga ta pole sinna siiaajani ilmunud.

Puudujääk linnakassas awastati läinud laupäewal rewisjonikomisjoni poolt, kes alustas rewideerimist linnawolinik August Sepa poolt saadetud kirja põhjal. Selgus, et Herman Sannik oli jätnud linnakassasse üle andmata 527 krooni 37 senti, mis ta juba juunikuus oli wõtnud wastu Balti Päästeseltsilt ja laewaäri G. Sergo ja Ko-lt kaalumatsuna sisseweetawalt kaupadelt. Linnawolikogu sellekohase otsuse põhjal sellised summad tulewad kassasse üle anda iga kuu 15. wõi 30. kuupäewaks.

Rewisjonikomisjon andis rewideerimise tulemused teada linnawalitsusele ning palus asiale anda seadusliku käigu.

Warsti pärast seda linnanõunik Sannik tasus linnakassasse puuduwast summast 474 krooni 37 senti, kuna ülejäänud osa langes protsentidena temale.

Ühtlasi aga ka kriminaalpolitsei alustas juurdlust, ning nagu kuuldub, on seejuures päewawalgele tulnud asju, mis H. Sanniku tegewust walgustawad kaunis tumedast küljest: olewat selgunud, et ülaltähendatud summa polnud ainus, mis H. Sannikul jäänud linnakassasse üle andmata. Olewat alles lahendamata rahalisi wahekordi ka weel waremast ajast.

Teisipäewal, 26. sept. linna rewisjonikomisjon astus uuesti kokku, et tuua asjasse täit selgust. Kuna aga kaalumatsude kwiitungiraamat oli H. Sanniku käes, siis ei jõutud loo selgitamisel kuigi kaugele. Sannikule tehti kohuseks kwiitungiraamat üle anda ja täna alustati uut rewideerimist.

Kõrgem ametnik Lätis murdwaras

Käis presidendi lossis rahakapi kallal.

Riia, 27. septembril. Nagu juba teatatud, pandi pühapäewal presidendilossi mälestusmärkide ametkonnas murdwargus toime, kusjuures rahakapist warastati umbes 2000 latti sularaha ja kõik arwed. Juba alguses tekkis kahtlus, et wargus on toime pandud mõne ametniku poolt. Eile läkski kriminaalpolitseil korda süüdlast kindlaks teha. Selleks osutus mitte keegi muu, kui sama ametkonna üleminspektor Stahl, kes oma süü ka osalt üles tunnistas. Tema on süüdi ka eelmise aasta eelarwe dokumentide kadumises, millega on kaotatud tõendused umbes 7000 lati ärakulutamise kohta.

See lugu on äratanud suurt tähelepanu Riia ametnikeringkondades, seda enam, et siin on tegemist kõrgema ametnikuga, kes oli majanduslikult täiesti kindlustatud.

Kelle ülesandel süütas Lubbe riigipäewahoone?

Kohus ei lasknud temal wastata sellele küsimusele.

Leipzig, 26. septembril. Tänase kohtupäewa tähtsamateks näiteks olid Dimitrowile ärakuulamine küsimusi esitada ja van der Lubbe tõrkumine esitatud küsimustele wastamast. Dimitrow tahtis täna alata oma teist müitingukõnet. Ta esitas van der Lubbele küsimuse, miks wiimane süütas riigipäewahoone ja kellega tema seda asja on arutanud. Ajakirjanikud kohtus ootasid pönewusega wastust sellele küsimusele, liiguwad ju kõikjal Euroopas kuuldused, et van der Lubbe on süüdanud Saksa riigipäewahoone rahwussotsialistide ülesandel. Kuid kohtu esimees ei lasknud seda küsimust esitada, tõenitades, et van der Lubbe on juba tunnistanud, et temal ei ole kaasüüdlasi. Ühtlasi keelati Dimitrowile, et ta ei tohi enam küsimusi esitada.

Van der Lubbe kirjeldas üksikasjaliselt oma ärvardanud lapsikuid katseid süüdata hoolekandeosakonda, Berliini raekoda ja endist keiserliku lossi. Esimees küsis temalt kordumalt, kas tema talitas seejuures kommunistlikel motiiwidel, kuid van der Lubbe neile küsimustele ei wastanud. Siis loeti ette tema eelnuurimisel antud tunnistus, kus ta, oma marxistlikke waateid tõenitades, on seletanud, et oma tulesüütamiskatsetega tema on tahtnud protesti awaldada rahwussotsialismi wastu. Wanglaarst, kes tunnistajana üle kuulati, seletas, et van der Lubbe pidas end wanglas täiesti normaalselt ülal. Kui ta nüüd kohtus idiootiks püüab mängida, siis on see kommunistide tawaline taktika kohtus.

Berliini tuletõrje ülem, kes pärast riigipäewahoone põletamist ametist tagandati, kutsutakse ka tunnistajana kohtusse.

Järgmine kohtuistung on homme.

Peaga wastu kiwiaeda.

Ärijuhi õnnetu surm hobuse lõhkumisel Kirnas.

Järwamaal, Kirna wallamaja läheduses sai maanteel õnnetul kombel surma Türi tarwitajateühisuse Wäätsa abikaupluse ärijuht Woldemar Libene, umbes 40 a. wana. Hobuse lõhkumisel kukkus ta peaga wastu kiwiaeda ja suri kohe. Õnnetus juhtus teisipäewa õhtul k. 10—11 wahel.

Ärijuht wiibis koos kaupluse hobusemehe Gustaw Silbergiga (67 a. w.) Türi linnas, kus osteti ja laoti waankrile 450-kilogrammiline koorem kaupa. Käidi weel restoranis napsutamas ja asuti k. 9 õhtul koduteele.

Kirna wallamaja läheduses Wirika mäest alla sõites hakkas hobune lõhkuma. Risti kõrtsi talu kohal, äkilisel teekäänakul läks koorem ümber ja W. Libene paiskus üle koorma wastu talu aeda. Purustatud peaga jäi wäheste elumärkidega lamama. Silbergi kukkumine oli õnnelikum.

Koera haukumise peale tuli Ristikõrtsi taluperemees August Kawaler laternaga maanteele waatama. Libene oli juba surnud, Silberg liikus nõutult ringi. Hobusel olid rangid lahti läinud ja teda polnud meestel wõimalikki sõidul peatada.

Arst konstateeris surma pealuu purunemisest ja sisemisest werejooksust.

Omaehitatud lennukil

lendasid Tallinna laks Leedu lenduril. — Jatkawad siit lendu Helsingi.

Kaitseväe aerodroomil Lasnamäel maandusid kolmapäewal keskpäewa ajal Leedu lendurid kol. leitn. Gustaitis ja major Jablonskis lennukil „Ambo 4", mis on kol. Gustaitise enda ehitatud. Mootoril — inglise tüübil — on 565 hobusejõudu, mis wõimaldawad arendada 290-kilomeetrilist tunnikiirust. Erilise tiibadekonstruktsiooni waral aga maandumisel aeroplaani kiirus wäheneb 90-le kilomeetrile. Lennuki ratastik on warustatud piduritega ühepinnaline „Ambo 4" kannab weel kolme kuulipildujat.

Kol. Gustaitis tähendas, et ta lend Lätisse, Eestisse ja siit edasi Helsingisse toimub täiesti ewawiisiliselt, kuid möödaminnes ta kawatseb tutwuda nende maade lennuwägedega.

Konstruktorina on kol. Gustaitis hakanud tegutsema juba 1925. aastast saadik, ehitades oma esimese lennuki „Ambo 1". Sel masinal oli 30 hobusejõudu ning teda peeti spordilennukiks. „Ambo 2" täitis õppeülesannet, „Ambo 3" oli määratud üksiklendude jaoks. „Ambo 4" aga on puhtsõjaline lennuk. Ta proowimised on annud häid tulemusi ja seda tüüpi lennukeid Leedus tahetakse hakata ehitama suuremal arwul

Poola ei nihku kullaaluselt.

Warsawi, 25. septembril. Poola ärimeeste kongressil wõeti wastu resolutsioon, milles walitsuselt nõutakse kõikumatut kinnipidamist kullastandardist. Resolutsioonis öeldakse, et stabiilne wäluuta on igasuguse normaalse majanduselu aluseks. Kaubandusminister wastas kongressi delegatsioonile, et walitsus tahab teha kõik, mis wõimalik, et hoida Poola raha stabiilne. Walitsus tahab wastu astuda igasugustele püüetele, millede eesmärgiks on nihutada Poola zlott kulla aluselt.

Ookeanilaew madalikul.

Õnnetus tihedas udus.

Stokholm, 26. septembril. Rootsi-Ameerika liini aurik „Kastelholm" jooksis täna hommikul Marö lähedal, Forosundist kirdepool, madalikule. Laew ei suutnud oma jõul lahti pääseda, waid pidi abi paluma. Päästelaew asus teele.

„Kastelholm" oli reisijatega teel Turust Stokholmi. Reisijad pidid kolmapäewal algama Göteborgist reisi Ameerikasse. „Kastelholmi" laewaäri palkas teise auriku, mis peab „Kastelholmi" 117 reisijat edasi toimetama, et nad weel õigeks ajaks Göteborgi jõuaksid.

Õnnetus „Kastelholmiga" juhtus tihedas udus.

Waras läks poekassaga.

Üine murdwargus Kurnal.

Kurna wallas (Harjumaal), Wene külas tungis öö wastu keskнädalat k. 1 ajal päewal waras sisse „Kiili" poodi, mille omanikuks August Soonberg. Warga saagiks langes kassa 60 krooni rahaga. Magamistoast wõttis ta kummutisahtlist kaasa laste pesu ja sukkasid.

Warguse ajal oli kaupmehe naine Marta Soonberg kodus ja magas. Naine kuulnud öösel toas krõbinat ja küsinud: „Kes seal on?" Sellepeale waras põgenes kõõgiukse kaudu.

Waras oli majja tunginud sõõgitoa akna lahtikangutamise teel.

Peksumasin süütas küüni.

Kaiu wallas (Harjumaal), Alutaguse külas, Kambi talus põles teisip. k. 2 ajal p. maha wiljakiiün. Õnnetus sai alguse wiljapeksul aurukatlast lennanud sädemest. Kiiün asus 80—90 meetrit eemal elumajast. Omanik Karl Ustel hindab oma kahju 500 krooni peale. Hoone oli tule wastu kinnitamata.

Kooli ja haridustööst Järwamaal.

Mida kõneleb koolinõuniku aruanne.

Möödunud õppeaasta oli kõigiti korralik ja produktiivne töö-aasta. Ei olnud eriliſi wälisei ega ka ſiſemiſi töid takistawaid tegureid. Kooliwõrgus olid õppetöö alul järgmiſed muudatuſed: ſuleti Puhmu ja Nõmküla koolid, awati Liigwalla kool, Lahus ja Toril awati uus kompleKt, Seliküla erakool muudeti awalikuks kooliks, Koerus ja Lehtſes wähendati ühe kompleKti wõrra.

Kooliwõrgus oli

82 awaliKtu ja 8 erakooli 424 kl., 231 kompl., 6815 õpilaſega, neiſt 3542 poegl., 3273 tüdrl. Õpetajaid oli 291, neiſt 132 meeſõpetajat (45,3%), 159 naiſõpetajat (54,7%). Peale ſelle on maakonnas 4 lasteaeda ja 1 lastekodu 8 lasteaednikuga. Tüüpide järele jagunewad awaliKud koolid järgmiſelt: 74 aw. algkooli 388 kl., 200 kompl., 6068 lapſega; 4 täienduſekooli 8 kl., 5 kompl., 100 lapſega; 3 keſkkooli 15 kl., 459 lapſega; 1 tööſtuskool 3 klaſſiga, 78 lapſega.

Õpetajaid on algkoolides 220, neiſt kutſega 200, täienduſekoolides — 16, neiſt kutſega 13, keſkkoolides — 37, neiſt kutſega 20, tööſtuskoolis — 8 õpetajat.

Wõrreldes endiſte aastatega, on algkoolide wõrk jäänud peaaegu muutmatuks ariwuliſelt kümne aasta jooksul, küll on aga

muutunud klaſſide ja kompleKtide waheſord.

1922./23. õppeaastal tuli kompleKti kohta keſtmiſelt 1,5 kl., 1932./33. õppeaastal — 1,9 kl. Keſkkoole on wiimaſe kümne aasta jooksul õige hulſtiſi koondatud. 1922./23. õppeaastal oli 4 keſkkooli 28 kl., 770 õpilaſega, möödunud õppeaastal aga — 3 keſkkooli 15 kl., 459 õpilaſega. Ka täienduſekoolid on läinud tagaſi. 1928./29. õppeaastal oli 9 täienduſekooli 18 kompl., 208 lapſega, möödunud õppeaastal aga 4 täienduſekooli 5 kompl., 100 lapſega. Õpilaſte arw algkoolides on wiimaſe kümne aasta jooksul wähenenud umbes 700 lapſe wõrra, waatamata ſellele, et ſiis oli 4-aaſtane kooliſundus praeguſe 6-aaſtaſe aſemel. Ühe kompleKti kohta tuli õpilaſi keſtmiſelt: algkoolis 30,3, keſkkoolis — 30,6, täienduſekoolis — 20, tööſtuskoolis — 26. Wiidetud päewi tuli õpilaſe kohta keſtmiſelt: algkoolis — 14, keſkkoolis — 9, täienduſekoolis — 17. KooliKohuſlisteſt laſteſt jäi koju mitmeſuguſtel põhjuſtel 76 laſt (1,2%).

AwaliKe

algkoole on rewideeritud:

1 kord — 30 algk., 2 korda — 38 algk., 3 korda — 6 algkooli.

Headeks oſutuſid 18 algkooli, rahuldawateks 55 algk., nõrgaks — 1 algkool. Kooliruumid olid head 30 aw. koolil, rahuldawad — 42 k., halwad — 10 aw. koolil. Heade koolimajade arw on wõrdlemiſi ſuur ſelle tõttu, et palju koole aſub endiſtes härraſtemajades, arwult on neid 32. — Wäga palju jätab ſoowida koolimajade ümbruſe kauniſtamine. Õige

wiſalt edeneb kooliaedade korraldamine,

waatamata ringkirjadele ja mitmekordſetele meeletuletuſtele, paljud koolimajad ſeiſawad alaſti keſet nurme, ka endiſedki aiad jätakſe lohakile. Siiski on märgata ka ſel alal teatud elawuſt alates möödunud kewadeſt. Õppewahendite muretſemiſes on teatud ſeiſak, oodatakſe uuſi annetlikke nimeſtikke, millede ülemmine wõibib, oſalt on ſiin põhjuſeks majanduſlik kitſikus. Õppewahendite puuduſe all kannatab eriti poeglaſte käſitöö õpetamine. Omatehtud õppewahendeid on wähe.

Internaadid ei leia pooleHoidu,

5—8 klm. kauguſel läiakſe kodus, kuigi koolide juures on päris korraliKud internaadid, ainult mõniſaba õpilaſt kaſutab neid. Lasteaedade wõrk maakonnas on hõre, ainult linnades töötawad lasteaiad. Eſimeſt korda töötaſid ſuwiſed laſte mängumurud Karinul ja Järwa-Jaanis, mitmendat aaſtat Wodjal.

Wabahariduſekõö alal wääritwad tähelepanu

awaliKud raamatuKogud.

Neid on maakonnas 68, millſt arwu tuleb lugeda küllaldaſeks, raamat on kättesaadaw kõikjal. Aasta jooksul on retwideeritud 49 raamatukogu, neiſt oſutuſid puuduliKudeks 5. Kogude kaſutamine on kaunis elaw, eriti talwel, kahjuks on lugemine ühekülgne, loetakſe peaaſjaliſult ilukirjanduſt, ka põllumajanduſlik kirjanduſ ſeiſab kaſutamata. Raamatute arw kogudes kõigub 100—1000 wahel. 5 kogul on üle 1000 raamatu. Suurim kogu on Ambläs 1875 raamatuga.

Lühiaegſeid kurſuſi on regiſtreeritud 31, neiſt oſawõtjate arw — 775; arwult eſikohal on

käſitöö- ja tantſukurſused.

Wäitſel artwul on töötanud ka õpperingid, loodetawaſti laieneb nende tegewus tulewikus. Ühlaulupeo tõttu töötaſid eriti intenſiiwſelt laulu- ja mängukoorid.

Seltſi tegewuſt pidurdas teatud määral majanduſlik kitſikus, pidudeſt oſawõtjate arw wähenes märkſa, üheks põhjuſeks wõib ſiin küll olla ka pidude ſiſuline külg, mis jätab ſagedaſti õige palju ſoowida. Kandwaks jõuks ſeltſi tegewuſes on endiſelt õpetajaſkond, kuigi nüüd maal leidub wõrdlemiſi palju haritud jõude.

Paide linnawolikogu oli juturohke.

Trahterimaksu 1934. a. 5700 kr. Wõeti wastu linna aruanne.

Teiſipäewa õhtul peeti järjekordſet Paide linnawolikogu koosolekut. Linnawolinikud enamaſti kõik kohal. Juhatas M. Mk.

Linnawolikogu määras kindlaks 1934. a. peale trahterimaksu üldſummaks alkoholiga oſutuſtele 5800 kr. ja alkolita oſutuſtele 400 kr., kuſjuures maks tuleb taſuda 4 korda aaſtas oſade kaupa ette: 10. jaanuariks, 10. aprilliks, 10. juuliks ja 10. oktoobriks.

Samuti wõeti wastu linna 1932./33. a. aruanne, mis laſakaalus 120.990,02 kr. Linna rewiſjonikomiſon oli aruande läbiwaatamiſel leidnud wäikſemaid ülekulutuſi eelarweſt, kuid tunniſtanud need paratamatuks. Ühtlaſi oli rewiſjoni komiſjon awaldanud ſoowi, et tulewikus ſaaks ümberkorraldatud linna wanadekodu toitluſtamine, wähendatud kodu juhataja korterit, ümberkorraldatud kõkutõmbemiſe juures linna weowoor ja et kaiwatſetawa tuletõrje kuuri ehituſplats on waſtuwõtmata algkooli õuel, laſte mängumuru maaalal. Rewiſjoni komiſjoni ſoowiawalduſte juures puhkewad waieluſed. Lnw. W. Limberg, J. Troſſi ja teiſed leiawad linna huwidele kahjuliku weowoori kõkutõmbamiſe, kuna ſeda aga ägedalt nõuab Lnw. Kalleon. Kõrwalt teati kõnelda, et Lnw. Kalleonile ei meeldiwat weowoori mõni tööline. Samuti tekitab mõtetewahetuſi wanadekodu toitluſtamiſe ümberkorraldamine ja oſa woliniKe leiawad olema otſtarbekohaſe, et hoolealuſte toitluſtamine ſündigu edaſpidi ühiſes lauas. Selleks ſõgitoa ſiſſeſeadmiſeks ſaaks wõtta ruumi oſaliſelt juurde wanadekodu juhataja korteriſt. Edaſi arwaldati ſoowi, et linna ſüdameſſe rajatagu laſtele mänguplats ja jäädi peaturna ſelleks Wee ja Rüütli uulitſate nurgal ajuwale linna krundile, mida praegu pitrab plank. Sinna ſaaks peale laſte mängumuru ühiſgümnaaſiumile nurk õppeaia loomiſeks ja miniatüürpark. Kawatſuſe teoſtamine jäeti linnawalitſuſe hooleks.

Linna 1933./34. a. liſaeelarwe, mis taſakaaluſtatud 4170 kroonile, wõeti wastu. Liſaeelarwe kooſtamine on tingitud mõnede wajaliſe kulude ſuurenemiſeſt. Lnw. Kalleon näitab ſiin jälle oma aktiiwſuſt ja nõuab taga mingiſuguſeid elektri Mejääke. Linnapea õpetab temale iſaliKult eelarwete koKtuſeadmiſe korda ja teeb ſelgeks, et elekri tulud-kulud ſelguwad alles aasta eelarwe täitumiſe järele.

Linna linniſwaramaſtu komiſjoni waliti Ed. Simſon, H. Kõwa, J. Treiman, J. SaKkal, Aug. Silbermann, O. Simſon ja aſemikuks Dr. P. Naaris, W. Stein, M. Klaaſa, A. Wiikwaldt, J. Lintrop ning O. Reinman.

Juhataja lõpetas koosoleku kell 8.30 õhtul.

Seekordne linnawolikogu oli wastandina tawaliſtele koosolekutele õige jutuKas ja waieluſtarmaſtaw. Ei puudunud iſegi wahelhüüded peamiſelt Lnw. Kalleoni poolt, kuigi need polnud eriti waimukad. Üksnõuje tekkis paari woliniku wahel koguni äge kahekõne, mille laſakaalukas juhataja parajal ajal ſiſſi katkeſtas.

Publikule torkas ſilma, et linnawolikokku tõõerakonna nimekirja järele waliTud Lnw. W. Limberg, kes wanaſt ajaſt ſelle rühma põline mees, oli wahetanud ije oma hariliKu kohta ja iſtus ſeniſte rühmakaaſlaſte ſeljataga. Ka waieluſte puhul ſattus ta pahatiſti waſtupidiſele ſeiſukohale oma ſeniſteſt kaaſlaſteſt.

Linnawolikogu töömeeleolu kiituſeks olgu aga öeldud, et kõige peale waatamata wõeti kõik otſuſed ja ſoowid ſiſſi üksmeelſelt waſtu.

Naabrite „sõda“ Paide jõe saare pärast.

Weskiomaniku O. Simſoni ja ſaunapidaja Wau waheline wägikaika wedamine.

Ehtne naabrimeeſte waheline kemplemine käib mõnda aega Paides weskiomaniku O. Simſoni ja ſaunapidaja Wau wahel. Tüliõunaks on jões olew wähe ſaareke. Saar oli omal ajal täielikult O. Simſoni krundis. Siis kaſwas aga ſaar ſuuremaks, jõe ſüwenduſtööde tagajärjel. Juurdeekimud oſa luges O. Simſon oma omanduſeks. Wau oli aga teiſel arwamiſel, kuna ſaar oli laienenud ka nõiid tema krundiſſe, nõatades ſelleſt weel Läätſi krunti.

Nii need naabrid ſaare päraſt tüliteſid, Siis otſuſtas Simſon ſaare okupeerida. Ta ehitas ſelleks ſaarele ſõguni aia ümber. Wau ei leppinud aga Simſoni „iſewalitſuſega“ ſaarel, läks ja lõhkus warahommikul aia maha ſaare oſal, mida omaks peab. O. Simſonil õnneſtus aga waſtaſt ſaarelt tõlja peletama. Siis koondas Wau oma „wäed“ uueſti, luues omale kordla „poſitſiooni“ ſaarel. Ta wiis ſinna üle 30 haokubu, aſetades need piirijoonele. See ſamun kutſus Simſoni poolt eſile uue ründaku — oma meeſtega wiis ta ſaarelt haod ära, mõned kaod ſaunaõuele, ſuurema oſa aga oma krundile.

Teiſipäewal oli ſee ſaare tüli kohtus lahendada. Wau ſüüdiſtas Simſoni haokubuſte ärawiimiſes, Simſon Waud aia lõhkumiſes. PooLte wahel ſõgines aga kõkulepe, mille järele nad waſtaſtiKu ſüüdiſtuſeſt loobuſid. Waul oli tingimuſeks, et Simſon talle haod tagaſi toob, millega ka Simſoni wolinik nõuſtus.

Olgu tähendatud, et Wau oſa ſelleſ ſaare loos oli olla „iidutõgede juhte“, kuna temaga ſeltſis oſa wõtſid ka naabrid Simſoni aia lõhkumiſeſt. Koos olbi ſiis ka ſüüpingil.

Aialõhkumiſeſt oli tekkinud ka weel eriprotſeſs, kuna Simſon laſkis Waule ja tema „ründaKrühmale“ protokolli teha aſwalitſus kohas rahuſiKumiſe päraſt. See protſeſs jäi aga pooleli, kuna O. Simſon tunniſtajana polnud ilmunud kohtu ette.

Kohtus ſai teiſipäewal tubliſti naerta.

Paide laat.

Rahwarohkuſelt keſkmine. Kumminuia „õnniſtamine“ Paides leidis aſet. „Pidulik talitus“ oli arestimajas.

Paide laat esmaſpäewal oli rahwarohkuſelt keſkmine, kuigi wanaſti oli ſeptembri laat ſuuremaid.

Hobuſtega kaubitſemine oli wõrdlemiſi waikne. Häid hobuſeid oli laadale wähe toodud. Seepäraſt kurtis ka üks Läti ülesoſtja, et ta ſaanud oſta ainult kaks hobuſt. Hobuſte hinnad olid märkſa tõuſnud.

Kariloomi oli laadal rohkeſti. Makſid 40—65 krooni. Seapõrſaſteſt nõuti 8—15 krooni.

Rohkelt toodi wiljakaupmeſtele ka wilja, peamiſelt riſu.

Kuritegewuſe pooleſt oli laat waikne, warguſi ette ei tulnud.

Ara wõeti kaks wõltſtud hobuſepaſſi — Pähu küla eluſ. Wold. Küttilt ja Suure-Jaani alewis eluſ. Alide Köſtilt.

Wale 10-krooniline, mis weſiwärwidega paberile jooniſtatud, anti ära notar E. Laane kontoris. Raha kulumiſe järele otſuſtades on pikemat aega käigus olnud.

Lõpetas teekonna „poliſeipenſionis“.

Poſſiharraſtaja Aleksander Järmannile, kelle elukoht Tallinnas, kuid praegu Kirna kooliMaja remondituödel, tikkunud põhjuſeta kallale Paides elutſew noormees Erich Rubis. Järmann wõttis kohe tarwituſele oma poſſioſkuſe ja löi paar head tugewat hoopi Rubiſele nina alla, nii, et wiimane kukkus jaama põrandale maha. Sündmus ulatus poliſei kõrwu, kuſjuures Rubis ja Järmann toimetati arestimajja. Arestimajas tuli Järmannile weel meele Rubiſe põhjuſeta kallaletung ja andis weel mõned lõögid ruſkaga Rubiſele näkku. KakluS läks niiwõrt ſuureks, et ſelle rahuſtamiſeks wõttis walwekorral olem poliſeikordnik tarwituſele kumminuia, mis ei olnud tagajärjeta. See oli kumminuia ſiſſeõnniſtamine Paides.

Hommikul arestimajas Rubis ärgates nägi wälja nagu hernehirmutis, kellel ſilmaauſed ſiniſed ja nägu puru. See oli kõik Järmanni poliſitulemus. Järmann, kes ennaſt tituleeris jõobnuna mitmekordſeks eesti poliſimeiſtriks, tõendas, et kumminui olla kõedam kui poliſitinnas.

Rubis kaſtus arestimajja toimetamiſel poliſiſt käeſt põgeneda, kuid ſee ei andnud tagajärgi.

Rahukohtunik karistas „kangelaſt“ 10-päewaſe arestiga, wõi 20 kr. rahatrahwiga. Arestimajas oli ööd weel wanem mees J. K. Wäätſalt, kes jõobnuna kukkus wankrilt maha ja jäi jalgapidi wankri alla. Peale arſtiabi haigla toimetati mees arestimajja.

Türi uudiſeid.

Purunelbamiſeſ ladus raha.

Türi eluſewa Albert Lindebergi juures õõbiſid Kirna mehed Johannes Reeman ja Otto Allmann. Ühestaas wõeti ühtlaſi napju. Lõpuks läks Reeman uut wiina otſima. Selle waheaja ſees läks aga Lindebergil kaduma rahakott 25 kr. raha ning dokumentidega. Tõstis nüüd ſüüdiſtuſe Allmanni wastu rahakoti warguſes.

Jäi jalgratta alla.

Pühapäewa õhtupoolikul ſõitis Türi, Paide uul. tundmatu jalgrattur otſa Wõhmas eluſewale Jüri Piirile, 55 a. wana. Piir ſai wigaſtada näoſt ning paremp põlw ſai põrutada. Sõiddiſtab jalgratturit ettewaatamata ſõidus.

Uus käſitöö õpetaja majanduſgümnaaſiumis.

Majanduſgümnaaſiumi uueks käſitöö õpetajaks waliti hra J. Uibo, kes lõpetanud Tallinna pedagoogiumi.

Leinalipp tarwituſate ühiſuſe majal.

Esmaſpäewal lehwis Türi tarwituſate ühiſuſe majal must leinalipp, leinaks eelmiſel päewal ſurnud ametnik pr. Linda Wasbinderile.

Tiſmehed tegid poiſkeſte tempe.

Esmaſpäewa õhtul haKkaſid uulitſal mürgeldama maanõõtja A. Danilow 27 a. wana ja 20-aaſtane Edg. Koart. Naeruſe kõwa häälega wõõraſte ukende all ning tegid järele loomahäält. Neile koſtati rahuſiKumiſes protokoll.

Ulakad puruſtaſid akna.

Wabriku majas elutſewa Juuli N. juurde lahtiſid õõſel ſiſſetungida neli noormeeſt, kõlistades korieri uſſe taga. Lõpuks õnneſtus ühel mürgeldajal Nikolai P.-l ſiſſe tungida. Samal ajal läkſid teiſed mürgeldajad akna taha, kus wirutaſid ſiſſe akna. Samal ajal juhtus akna all olema N., kes ſai ſilmaſt tunduwalt wigaſtada. Ühtlaſi lubaſid ulakad tal läia igapäew alluaid puruſtamas, kui ſiſſe ei laſe. N. teatas aſjaſt poliſeile.

Laſtewanemate koosolek keſkkoolis.

Pühapäewal peeti majand. gümn. laſtewanemate koosolekut, milleſt wõttis oſa umbes kolmkümmend laſtewanemat. Refereeris õpetaja pr. A. Sepp, kuna ülewaate möödunud aasta õppetegewuſeſt andis dir. J. Witfut. Koosolek keſtis paari tunni ümber.

Türi laotas jalgpallis Wiljandis.

Pühapäewal käis Türi jalgpallimeeſkond Wiljandis wõiſtlemas, kus kaotas ſp. ſelts „Tulewikule“ 2:1 Mängus ſai wigaſtada näoſt ka Türi tſenter, kellele anti abi haigemajas. Wigaſtus on ſiiski kergemat liiki.

Trükiwigu.

Meie lehe eelmiſes numbris on lehe labunſel trükikojas ſattunud eKſitawad read ſõnumiſſe „Paide näituſe lõkkuwõte“ Näituſe laupäewal ja pühapäewal müüdi kokku 3.588 pääſetähte, mitte 35.888 ja rahna läbiläit kõigil näituſe päewadel oli 5000 inimeſt, mitte 500.

Paide linnawolikogu oli juturohke.

Trahterimaksu 1934. a. 5700 kr. Wõeti wastu linna aruanne.

Teiſipäewa õhtul peeti järjekordſet Paide linnawolikogu koosolekut. Linnawolinikud enamaſti kõik kohal. Juhatas M. Mk.

Linnawolikogu määras kindlaks 1934. a. peale trahterimaksu üldſummaks alkoholiga oſutuſtele 5800 kr. ja alkolita oſutuſtele 400 kr., kuſjuures maks tuleb taſuda 4 korda aaſtas oſade kaupa ette: 10. jaanuariks, 10. aprilliks, 10. juuliks ja 10. oktoobriks.

Samuti wõeti wastu linna 1932./33. a. aruanne, mis laſakaalus 120.990,02 kr. Linna rewiſjonikomiſon oli aruande läbiwaatamiſel leidnud wäikſemaid ülekulutuſi eelarweſt, kuid tunniſtanud need paratamatuks. Ühtlaſi oli rewiſjoni komiſjon awaldanud ſoowi, et tulewikus ſaaks ümberkorraldatud linna wanadekodu toitluſtamine, wähendatud kodu juhataja korterit, ümberkorraldatud kõkutõmbemiſe juures linna weowoor ja et kaiwatſetawa tuletõrje kuuri ehituſplats on waſtuwõtmata algkooli õuel, laſte mängumuru maaalal. Rewiſjoni komiſjoni ſoowiawalduſte juures puhkewad waieluſed. Lnw. W. Limberg, J. Troſſi ja teiſed leiawad linna huwidele kahjuliku weowoori kõkutõmbamiſe, kuna ſeda aga ägedalt nõuab Lnw. Kalleon. Kõrwalt teati kõneldа, et Lnw. Kalleonile ei meeldiwat weowoori mõni tööline. Samuti tekitab mõtetewahetuſi wanadekodu toitluſtamiſe ümberkorraldamine ja oſa woliniKe leiawad olema otſtarbekohaſe, et hoolealuſte toitluſtamine ſündigu edaſpidi ühiſes lauas. Selleks ſõgitoa ſiſſeſeadmiſeks ſaaks wõtta ruumi oſaliſelt juurde wanadekodu juhataja korteriſt. Edaſi arwaldati ſoowi, et linna ſüdameſſe rajatagu laſtele mänguplats ja jäädi peaturna ſelleks Wee ja Rüütli uulitſate nurgal ajuwale linna krundile, mida praegu pitrab plank. Sinna ſaaks peale laſte mängumuru ühiſgümnaaſiumile nurk õppeaia loomiſeks ja miniatüürpark. Kawatſuſe teoſtamine jäeti linnawalitſuſe hooleks.

Linna 1933./34. a. liſaeelarwe, mis taſakaaluſtatud 4170 kroonile, wõeti wastu. Liſaeelarwe kooſtamine on tingitud mõnede wajaliſe kulude ſuurenemiſeſt. Lnw. Kalleon näitab ſiin jälle oma aktiiwſuſt ja nõuab taga mingiſuguſeid elektri Mejääke. Linnapea õpetab temale iſaliKult eelarwete koKtuſeadmiſe korda ja teeb ſelgeks, et elekri tulud-kulud ſelguwad alles aasta eelarwe täitumiſe järele.

Linna linniſwaramaſtu komiſjoni waliti Ed. Simſon, H. Kõwa, J. Treiman, J. SaKkal, Aug. Silbermann, O. Simſon ja aſemikuks Dr. P. Naaris, W. Stein, M. Klaaſa, A. Wiikwaldt, J. Lintrop ning O. Reinman.

Juhataja lõpetas koosoleku kell 8.30 õhtul.

Seekordne linnawolikogu oli wastandina tawaliſtele koosolekutele õige jutuKas ja waieluſtarmaſtaw. Ei puudunud iſegi wahelhüüded peamiſelt Lnw. Kalleoni poolt, kuigi need polnud eriti waimukad. Üksnõuje tekkis paari woliniku wahel koguni äge kahekõne, mille laſakaalukas juhataja parajal ajal ſiſſi katkeſtas.

Publikule torkas ſilma, et linnawolikokku tõõerakonna nimekirja järele waliTud Lnw. W. Limberg, kes wanaſt ajaſt ſelle rühma põline mees, oli wahetanud ije oma hariliKu kohta ja iſtus ſeniſte rühmakaaſlaſte ſeljataga. Ka waieluſte puhul ſattus ta pahatiſti waſtupidiſele ſeiſukohale oma ſeniſteſt kaaſlaſteſt.

Linnawolikogu töömeeleolu kiituſeks olgu aga öeldud, et kõige peale waatamata wõeti kõik otſuſed ja ſoowid ſiſſi üksmeelſelt waſtu.

Järwamaalt.

Ageri koolijuhataja-õpetajaks määras maakoolinõukogu pr. Linda Aksbergi, kes möödunud õppeaastal oli maakoolinõukogu juures tagatwara õpetajaks.

Koerus tahati waras. Koerus tahati ſaarlane Saſs Jõgi, kindla elukohata woormees. Ta töi jalgratta paranduſele. Mees oma jalgrattaga tundus aga kahtlaſena ja üri ſellele järele tuli, ta wahiſtati. Jõgi on wanguſte pärast tagaotſitaw. Arwatakſe, et ta Tapa ümbruſes wanaſtanud mitu jalgrataſt.

„Meſiläpad“ tegutſewad. Lehtſe-Põriſti tüüpendati aſunik Sepperit meſiläpu. Kahjuſaaja arwab „meſiläppa“ teadwat.

Suſane wargaks. Oiſu-Wäljaotſa küla „Uuetoa“ talus wanaſtati aidaſt paagitud waſikanahk ja riſet, kokku 13 kr. wäärtuſes. Wargaks oſutus ſama talu ſuſane Jaan Lohu, pärit Türiſt. Ta tunniſtas end ka ſüüdlaſeks.

Wabaduſsõjalaſte jumalateenistuſeſt Tapal kujunes oſawõtt millegi pärast wäga wähäkeſs. Ühtſel armulaual olid waid mõned ühikud wabaduſsõjalaſed. Pastor Gnadenteich kutſuſtas üksmeelſuſeſt ja rahuſt wendade wahel.

Paidelaſed „Wäimeeſtega“ ringreiſil. Paide näitetegelaſteſt tuli E. Rattoffi uuſim komöödia „WäimeheD“ kõigiti õnneſtunult wõlja. Geloteewa laupäewa õhtul eſinetakſe komöödiaga Kirnas, pühapäewal Peetris.

Wäras tülaſtas Oeti koolimajas koolijuhataja pr. Peterſi, mõte õpetajat Peterſoni, nagu lehes eſiſõombel oli trükitud.

Tapa tuletõrje ühingu wõlad ulatawad 7000 kr. ümber. Wõlad tekkiſid ſeltſimaja ehitamiſel. Tuletõrje abinõude ſoetamiſele pole laſkmud wõlakoormat mõelda. Wõla ſiſſenõudmiſeks on koguni tuletõrje poiſti oſkjonile määratud. Tapa tuletõrje juhtidel tuleb tõſiſelt mõelda, kuidas ühingut wõlakoormat wabaſtada ja tõõle rattenduda ühingu oſtelohetes ülesannetes. Nüüd tuleb tähelepanu wõlgadega, ſamal ajal aga wananemad tuleſõrje abinõud — hea, kui neid weel oſkjonil ära ei müüda.

Weſkiſjel waraſtati hobuſeriſtu. Tudres elutſ. J. Nuutex oli Wana Luuberga weſkil, kus ta hobuſeſ waraſtati, ſedaſga rähmad ſae.

Lambawargus Taihjal. Taihjal waraſtati A. Punaparti kolm lammaſt. Sifekonnad leiti meſtaſt.

Saabuvatel pikkadel ja igavatel sügisõhtutel
on mõistlikuks meelelahutajaks ja kõige värskemaks uudisetoojaks igale järvalasele
„Järva Teataja“
„Järva Teataja“ on ustav ja õige ajaleht Alumehele. Teda loetakse nii igas talus kui ...va linnas. On paras aeg TELLIDA
„Järva Teataja“ 1. oktoobr.

Kergejõuſtikuwõiſtlused Lõõlas.

Kirna, Piiometſa ja Lõõla ſportlaſed koos.

Möödunud pühapäewal korraldatud ſpordiwõiſtluſteſt Lõõlas wõiſtid oſa Kirna, Piiometſa ja Lõõla ſportlaſeſt. Wõiſtluſi wõib lugeda hästi korraläinuks. Wõiſtles üle 20-ne ſportlaſe.

Tehniliſed tagajärjed kujunefid: Teiwas: 1. Pärn, J. — 2.70 (P.), 2. Oltjer, E., (L), 3. Niglas, M. (L.). Kauguſhüpe: 1. Kant, A. — 525 (K), 2. Oltjer, E., Peil, P. (P.). Kõrguſhüpe: 1. Pärn, J., 142, Kriſtjanſa, H. (P.), Oltjer, E 100 mtr. jooks: 1. Kant, A., 2. SaKkeus, O. (P), Niglas, M. 1500 mtr. jooks: 1. Luuberg, O. 4.46 (K.), 2. Kallaſpoolik (K.), 3. Jürgens, E. (L.) Kuul: 1. SaKkeus, O. 9.54, 2. Saarmann, P. (L.), 3. Ounapuu, H. (L.). Oda: 1 Saarmann, R. 44.33, 2. Peil, P. (P.), 3. Madiſon, H. (L.). Ketas: 1. SaKkeus, O. 30.90, 2. Saarmann, R, 3. Kant, A. Teatejooſku 800×400×200×100 mtr. wõitis Kirna meeſkond ajaga 4.20.

Wõiſtluſed lõppeſid wärkpalli wõiſtluſega Piiometſa-Lõõla wahel Piiometſa kaſuks 2:0.

Ühpunktidega tuli wõitjaks Lõõla 78 p., Piiometſa 63 p. ja Kirna 48 p.

Silmſi ringwaade.

Ei mõned filmiſlaſed oma käſtluſſe on hankinud piſuhännad ja kratid, ſeda on maitſta ſaanud mitmedki. Pahandada pole ſiin midagi, ſeſt „uuuſad“ elawad meie rahwas ärgajaſt.

Nii on laaſtatud Peetri tubakapeenar ja Kuhja-Tõnul õunapuud ühe ööga lagedaks. Sõiad on läriſtatud läbi ploomipuu, ſiis naelaga kinni kaputatud. Ka wana oſunik O. Raſs kaebab end oſunat „kahe tule wahel“. Kõik kõwat latenatule ja wintpüſſiga ümber põllu: ei tõdagi kahtlaſt. Hommikul leiab kaebatee „kratiſt“ mahajäetud.

Maſinaühing on hõõras: pole ühtegi wõtit, millega kruwi keerata. Ka „kratid“.

Kuſkil aſub ſügaw leim. Koewakutſikas oli „kõwad pea alla pannud“. Lehtud ka korralik matus, kuna ſurmaſüüdlaſele pikk „manifeſt“ loetud.

Wiimſele teekonnale ſaadeti pühapäewal Silmſi wanim inimene, kohapeal lugupeetud ſeltſkonnategelaſe J. SaKkſe ema, lahekſaküünne neljaſ aaſta wanuſes.

Wiboane.

Karjapoiſs jalgupidi wiljapeKſumaſina trumli wahel.

Õnnetus Wäätſal. — Jalg lõigati põlweſt ſaadik maha.

Teiſipäewa hommikul juhtus Wäätſa küläs, „Tõrwa“ talus raſke õnnetus. WiljapeKſmiſel jäi peKſumaſina trumli wahele karjapoiſs Robert Wiilup, kes oli pandud wiljawihkuſid lahti lõikama.

Poiſike toimetati Paide, maahaigla, kus tal waſak jalg põlweni maha lõigati.

Wiilupi wanemad elawad kunibawaſti Türil.

Hans Sepp makſis raha tagaſi.

Turbaühiſus loobus ſüüdiſtuſeſt.

Paide ühiſpanga end. juhataja H. Sepa waſtu tõſtis ſüüdiſtuſe Järwamaa turbaühiſus 318 kr. ſuuruſe ſumma omandamiſes. Eſimene kord jäi ſee protſeſs pooleli, tunniſtajate ülekuulamiſeks.

Teiſipäewal oli aſi uueſti arutuſel Paide rahukohtus. Kohtunikuks Järwa-Jaani rahukohtunik Pragi.

Kuna H. Sepp oli tagaſtanud kõne all oleWa ſumma, loobus nõudja woliniK ſüüdiſtuſeſt tema waſtu. Seetõttu otſuſtas kohus ſüüdiſtuſe H. Sepa waſtu lõpetada.

Piiſkopiks prof. Rahamägi.

Järwa praoſtkonna eſindajate konwerents.

Järwa praoſtkonna eſindajate konwerentſil, mida peeti Peetri kiriKas, oli arutuſel ka piiſkopi waliMiſega ühenduſes olewaid küſimuſi. Eſiſle kerkinud kandidaadid — prof. Rahamägi, praoſt Kapp ja pastor Warrik — pandi hääletuſele. Ilmnes, et Järwa praoſtkonna eſindajad ſoowitwad näha piiſkopina prof. Rahamäge. Tema ſai poolt 8 hääli, teiſed kaks kandidaati kumbki 3 hääli.

Edaſi arutati weel muid kiriku ſiſemiſſe ellu puutuwaid küſimuſi. Liikmemaksu taſumiſe aſjus otſuſtati tarwitama hakata waljumat kätt.

Rebaſejaht kotiga.

Paides tabati reinuwader.

Paides, Pärnu uul. nr. 69 maja elanikud nägid õhtul hilja hoowipeal kahtlaſt looma liikumas. Kui wälja mindi, nähti, et ſee rebane, kes kanakuuri ümber hiilis. Hirmutamiſe peale jooksis ta lahtiſe uſſe kaudu puukuuri, puuwirna taha peitu. Kutſuti naabruſeſt abi ja niiid algas iſemoodi jaht — mõte püſſiga, waid kotiga. Uſſe peale ſeati kott lõkſuks ja rebaſt püüti hirmutamiſe teel ſundida kotti pugema, mis ka ſuure jandamiſe peale lõpuks korda läks. Reinuwaderile tehti maja: trepi alla kong ja kaewati põranda alla koobas, kus ta praegu wangipõlwes wiibib.

Lõikuspüha Peetris.

Geloteweal pühapäewal korraldab Esna põllumeeſte kogu Peetris lõikuspüha. Pidulik aktus algab k. 1 p. ſeltſimajas. Jutlustab praoſt Chr. Beermann, kuna kõnega eſineb rkl. A. Jürman. Hiljem järgneb kooſwiibimine ja õhtul pidu, Paide tegelaſteſt.

Wõib arwata, et lõikuspüha Peetri kokku tõmbab ſuure rahwahulga.

Paide nööritehas
vahetab ja wälmistab kõie- ja ohjanööri linadest ja linade wastu Ostab kõwa kiuga
puhastatud ja murtud (masindatud) linu.
Soowitab kõiksugu põllumajanduse nööre ja ...tud masinarihmu. Perenaistele pesu- ja põrandariide nööre. Ostetakse hobuse saba kõhwi.

Kohe müüa
asundustalu
Järwamaal, Liigwalla wallas Piibe asunduses „Raja“ nr. 6, Wägewalt 6 klm. Kaupa teeb omanik Koerus, W. Tuisk'i kaupluses.

Otsitakse tublit
teenijat
kes kõiki talutöid tunneb. Tulla aadressil: Hedwig von Dehn, Karlshofi tallu, Seliküla asundus.

Wäinjärwe wallawalitsus ostab
wallahoonete kütteks
kuiwi puid.
Pakkumised esitada kuni 9. okt. s. a. kirjalikult wallawalitsuse nimele, ära tähendades puu sorti, pikkust sentimeetrites, kooli, kuhu soowitakse puid juure wedada ja 3,24 ruumimeetri (sülla) hinda ühes juurdeweoga. Wallawalitsus.

„Järwa Teataja“
on Järwamaal
kõige loetawam
ajaleht.

Tapa—Järwa-Jaani—Järwa-Madise—Paide
autobuseliinide sõiduplaan
maksev 1. oktoobrist kuni muutmiseni.
Tapalt—Järwa-Jaani igapäew kell 11 ja 19.30. Wälja arwatud pühapäewad.
Tapalt—Järwa-Madise igapäew kell 19.30.
Tapalt—Paide igal teisipäeval ja reedel kell 6.45.
Järwa-Jaanist—Tapale igapäew kell 15 ja 4.30, wälja arwatud pühapäewad.
Järwa-Madisest—Tapale igapäew kell 4.30.
Paidest—Tapale igal teisipäeval ja reedel kell 14.
Aravetelt—Tapale teisipäeval ja reedel kell 730.
Üksikasjalik sõiduplaan sõiduhindadega on wälja pandud autobuses ja autobuse seisukohtadel. Erasõitudeks tellimiste wastuwõtmine autobuse seisukohtadel.
Liinipidaja.

Ammaemand-masseerija
E. Dubrovski
Wastuwõtt 9—2 ja 4—6.
Viljandi uul. 9 (3. korral)
(dr. Võhrmanni majas)
Türil.

Järwa Maawalitsus müüb
awalikul enampakkumisel
2. oktoobril kell 12 p. Purdi asunduses 30 sülda katuste lammutamisel saadud küttepuid.

Kuksema walla Metstaguse põllupidajad
keelawad wõõrastele
igasuguse
jahipidamise
talude nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, a 14 maaaladel. Keelust üleastujaid wõetakse seaduslikus korras wastutusele
Metstaguse põllupidajad.

A.-S. „Ühiselu“ trükk, Tallinnas.